

**Francisci Monacelli Eugubini J. U. D. Protonotarii
Apostolici, olim Ecclesiæ Venusinæ, ac deinde Æsinatis
Vicarii Generalis, &c. Formularium Legale Practicum Fori
Ecclesiastici**

In Quo Formulæ Expeditionum usufrequentium de his, quæ pertinent ad
Officium Judicis nobile, continentur ; Opus Episcopis, Vicariis Generalibus,
Aliisque Iurisdictionem quasi Episcopalem exercentibus: necnon
Confessariis, Parochis, Cancellariis, cæterisque in dicto Foro versantibus,
apprimè utile ...

In qua præter formulas Declaratoriarum Censurarum, ponuntur aliæ
formulæ, tum Citationum, ac Monitionum pro validitate processuum
requisitarum, tum Decretorum, aliorumve actuum ad opportunitatem, &
ornatum materiæ incidentium; acceditque in calce Appendix miscellanea,
plura, ad Gubernium ...

Monacellus, Franciscus
Venetiis, 1709

Titulus II. De Censura Suspensionis in particulari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62433](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62433)

FORMULARIUM LEGALE PRACTICUM

Fori Ecclesiastici.

PARS TERTIA.

TITULUS II.

De Censura Suspensionis in particulari.

*De suspensione, seu depositione contenta in c. omnis
utriusque sexus de pœnit. & remiss.*

Contingit (licet rarò) aut ex Confessoris levitate, aut ex ejus lubrica lingua loquacitate, aut humanæ naturæ (quæ prona est ad malum) infirmitate, confessionem Sacramentalem directè, vel indirectè revelari: ideoque, quia materia gravissima est, & exemplaris: Ordinarius, habita criminis patratæ notitia etiam ex officio contrà revelantem procedere non omittat, reoque sine strepitu vocato, & audito, si de delicto non plenè, vel si plenè, non tamen malitiosè, & ex proposito, sed ex levitate revelasse constet, ab audiendis confessionibus eum suspendat, & etiam in aliam pœnam extraordinariam condemnet, præmissa sequenti declaratoria.

Sententiæ Declaratoriæ.

FORMULA I.

Visa informatione capta super sigilli Sacramentalis fractione, & Confessionis revelatione per Presbyterum Confessarium N. facta, eoque vocato, & in defensione sua audito, *attento quod constet* sigilli Sacramentalis fractionem non ex proposito, *sed ex levitate*, & inadvertentiâ licet culpabili, sine damno pœnitentis processisse: dicimus, & declaramus prænominatum N. esse perpetuò ab audiendis Confessionibus, nec non à Divinis per annum suspendendum, prout nos vigores præsentium perpetuò à Confessionibus, & respectivè per annum à Divinis suspendimus, & suspensum denunciâmus, & *hanc sententiam eidem intimari mandamus &c.*

N. Episcopus N.

N. Attuario.

M 2

SUM.

SUMMARIUM.

- 1 Criminis fractionis sigilli confessionis cognitio, pertinet privativè ad Episcopum.
- 2 Episcopus, in quibuscunque delictis ad suum forum spectantibus, procedere potest ex officio.
- 3 Judex absque sacrilegio non potest procedere pro delicto revelato à Confessario.
- 4 Fractio sigilli confessionis respicit non tantum pœnitentem, quam ipsum Sacramentum, cui per revelationem fit injuria.
- 5 Delictum revelationis confessionis, quomodo probetur, & qua pœna puniatur, ostenditur, & n. 6. 7. 14. 15.
- 8 Licentia pœnitentis data confessario revelandi peccatum, debet esse libera, & expressa, & non debet ea uti nisi ex causa gravi, & n. 9.
- 10 Confessarius, non debet uti scientia peccati pœnitentis, quam habet aliunde, nisi in re gravi, & magnæ necessitatis.
- 11 In violatione sigilli Confessionis non datur parvitas materiæ.
- 12 Sigillum confessionis durat etiam post mortem pœnitentis.
- 13 Confessarius Regularis, si sit fractor sigilli confessionis, punitur ab Episcopo jure delegato.
- 14 Duo testes singulares, probant revelationem confessionis.
- 16 Processus, contra Confessarium fractorem sigilli, debet constitui secreto, & datur modus servandus, & n. 17.
- 18 Inquisitus, & condemnatus de crimine fractionis sigilli Confessionis, an appellet, ostenditur.

ADNOTATIONES.

1 VISA INFORMATIONE CAPTA.

Cognitio criminis revelationis confessionis, & fractionis sigilli, ad Episcopum privativè pertinet: nec Tribunal S. Officii in hoc se ingerit, nisi in casu, quo Confessarius crederet licitam esse revelationem, secreti Sacramentis, vel aliunde esset de heresi suspectus, ut de praxi

testatur Caren. de Sanct. Offic. par. 2. tit. 17. §. 23. n. 91. & seqq.

Hunc autem processum potest, & debet Episcopus, sive ejus Vicarius construere remedio inquisitionis ex officio, etiamsi Confessarius de revelatione non accusetur: quia interest bono Ecclesiæ, ut hoc crimen non relinquatur impunitum: nec in dubium revocatur, quod Episcopus in quibuscunque delictis ad suum forum spectantibus, procedere potest ex officio, ut de consuetudine generali testantur Farinac. de inquisit. quest. 1. n. 9. & 10. ibique Vulpin. n. 3. Conciol. resol. crimin. vers. inquisitio resol. 1. num. 1. ubi concordantes communiter.

Nec processum retardare debet reflexio 3 quod cum sigillum confessionis sit inductum jure positivo Ecclesiastico favore pœnitentis, non possit de illius violatione inquiri, nisi ejusdem Sacramentaliter confessi interveniant consensus, seu querela, cum ejus intersit, ne sua peccata detegantur in foro, & publicentur, quia tunc fieret injuria pœnitenti, & Sacramento, quoties Judex indicio habito revelationis Sacramentalis, vellet processum instruere, & agere, pro peccato, seu delicto revelato contra ipsum Sacramentaliter confessum, aut illius complicem quod absque sacrilegio, & fractione sigilli facere non posset, & ab hoc omnino abstinere debet, ut tradunt Caren. loco citato n. 88. Lazar. q. can. sect. 2. q. 17. n. 6. Malder. in opusculo de sigill. confess. c. 27. pag. 177. & seqq. del Rio disq. mag. lib. 6. sect. 2. §. Ex hoc autem pag. 657. Navar. in manual. Conf. c. 8. n. 7.

Secus autem quando Judex procedit 4 contra Confessarium sigilli violatorem, quia tunc jus pœnitentis, non læditur, imo vindicatur, dum injuriæ sibi illatæ per revelationem, paratur vindicta: Et licet sigillum confessionis sit inductum favore pœnitentis, tamen principaliter jure Divino ex institutione Christi respicit Sacramentum, de cujus ratione, & substantia est quod sit secretum, Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 38. n. 14. & sic quamvis pœnitens possit favori suo renunciare, dando scilicet facultatem Confessario, ut possit ex aliqua justa, & gravi causa peccatum confessum manifestare, ut

ut contra Scot. tenent cum Divo Th. in summ. supplem. 3. part. q. 11. art. 4. communiter DD. morales: non potest tamen præjudicare rationi Sacramenti, neque impedimenti esse, quod pro injuria gravissima eidem Sacramento per revelationem peccati illata, Confessarius contra bonum commune non puniatur, & quæ ad utilitatem publicam instituta sunt frustrantur, Amen. de dilect. & pæn. tit. 8. §. 4. abusus in confessione num. 10. & 11. D. Urfay. Instit. crim. lib. 1. tit. 10. §. 2. n. 154.

5 Dubium igitur solum oritur circa probationem delicti, & pænæ mensuram, in quo dubio solet adhiberi distinctio: aut enim pœnitens obiicit Confessario revelationem confessionis, & tunc onus probandi se revelasse de licentia ipsius pœnitentis, vel peccatum revelatum scivisse aliundè, incumbit Confessario, præsertim quando ex revelatione sequitur detrimentum pœnitentis, vel alterius: nam tunc præsumptio stat contra eum, ut sigillum confessionis servetur illæsum. Undè ut Confessarius pœnas fracti sigilli, & suspensionis, ac molestiarum evitet periculum; cautela datur, ut licentiam revelandi in scriptis à pœnitente recipiat, Biss. Hierurg. lib. 5. num. 145. §. 5. Aut revelatio confessionis obiicitur à tertio, & tunc accusanti incumbit onus probandi, Confessarium revelasse absque licentia pœnitentis, si ipse Confessarius asserat illam habuisse: defectum autem licentiæ tertius accusator probabit, ostendendo Confessarium revelasse simpliciter coram pluribus, nihil addendo de licentia revelandi: Confessarius verò tunc poterit se tueri, vel pœnitentis attestazione: vel ostendendo se, quod manifestavit, extra confessionem accepisse: quod si hoc probare uno, aut altero modo non valeat, tunc licet ei non sit credendum, adhuc non pœna ordinaria perpetuæ depositionis, aut ultimi supplicii, sed extrà ordinem erit puniendus arbitrio Judicis, ut tradunt Menoch. de arbitr. cas. 414. n. 8. Ricc. dec. 190. n. 4. par. 1. Graff. dec. aur. par. 1. lib. 1. c. 23. n. 16. Bellet. disq. cler. par. 2. de pæn. cler. §. 31. n. 14. & 15. Bonac. de Sac. pæn. disp. 5. q. 4. sect. 5. pun. 2. n. 4. Nicol. lucubr. can. Monacel. Formul. Pars. III.

lib. 5. tit. 38. n. 81. Mart. del Rio disq. magis. lib. 6. sect. 2. §. penul. pag. mihi 658. ubi arbitratur, quod si desint testes, Confessario bonæ famæ asserenti cum juramento id, quod revelavit rescivisse extrà confessionem, credendum sit, & eum sequitur Lazar. qu. can. sect. 2. q. 17. n. 3. in fin. quæ opinio fortè amplecti poterit in praxi, quoties aliud non occurrat, quod contra revelantem præsumptionem augeat, Malder. de sigill. confess. cap. 11. §. Illud certius.

Et ex his evincitur, quod cum ad accusandum Confessarium de revelatione Sacramentalis confessionis admittatur tertius, ut volunt mox citati DD. nullus exigitur consensus pœnitentis, cujus peccata revelavit, in fabricatione processus: & fit palam quod Judex ex officio de hoc crimine potest inquirere, & si pœnam ordinariam taxatam in cap. Sacerdos de pœnit. dist. 6. & in d. cap. omnis utriusque sexus de pæn. & remiss. ob defectum plenæ probationis, vel perfectæ consummationis delicti, irrogare non valet, secundum casuum circumstantias, pœnam minuere potest, & infligere, Biss. hierurg. lit. P. nu. 156. §. 1. Fagn. in c. officii num. 41. de pœnit. & remiss.

Et est notandum, quod licentia pœnitentis revelandi suum peccatum (quam ad sui libitum revocare potest, Nicol. loco sup. cit. d. n. 53.) debet esse libera, & spontanea, & nullo modo precibus extorta: debet esse expressa, non tacita, sed virtualis, præsumpta, aut interpretativa: debet dari ex causa iusta, & magni momenti, ut puta bopi publici, aut corporalis, vel spiritualis boni pœnitentis: nam ex causa levi revelare, etiam habita permissione confitentis, sacrilegium foret, ut ajunt Graff. loco citato nu. 13. & del Rio d. sect. 2. pag. 657. vers. duo denique.

Secundò notandum, quod scientia peccati pœnitentis, quam Confessarius habet aliundè, uti non debet, nisi in re gravi, & magnæ necessitatis, vel ubi periculum, aut scandalum ad hoc cogat, ut docet Innocen. in d. cap. omnis utriusque sexus in fin. nam facile scandalum sequeretur, quando sine utilitate, vel necessitate revelaret, quod cavere debet, nè fractor sigilli reputetur, ut monet D.

M 3

Thom.

Thom. in sum. supplem. par. 3. d. quest. 11. art. 4. Del Rio ubi supra vers. secundus casus : & actione injuriarum, & ad interesse parti teneatur, Graff. d. c. 23. n. 28.

11 Notandum tertio, quod circa violationem sigilli Confessionis non datur parvitas materiae, & includitur non solum peccatum mortale, sed etiam veniale, imo, & circumstantia per quam peccatum detegi potest directe, vel indirecte, prout est DD. communis sententia, de qua Navar. in man. c. 8. n. 3. Nicol. loco citato nu. 20. & 42. Bonac. ubi supra pun. 1. num. 5. vers. ex quo patet Graff. d. c. 23. n. 31. Malder. de sigill. confess. d. c. 11. Biff. hierurg. d. lit. 5. d. n. 145. §. 13.

12 Notandum quarto, quod Confessarius revelans confessionem, dicitur fractor sigilli, etiam si poenitens, cujus peccata revelavit, jam pridem vita functus sit, quia secretum confessionis durat etiam post mortem, Graff. d. c. 23. n. 32. Nicol. loco cit. n. 70. ampliat. 36. del Rio loco, quo supra d. sect. 2. vers. notandum secundo pag. 655. Ex qua verissima propositione, prosternitur illa opinio, sive doctrina, quae docet, quod in cognitione hujus criminis, & punitione delinquentis exigatur consensus poenitentis : nam si talis assertio vera esset, Confessarius post illius mortem posset impune sigillum Confessionis, quod adhuc durat, violare ; quia defuncti poenitentis consensus ad inquirendum non posset haberi, quod quam sit absurdum nemo non videt.

13 Notandum quinto, quod de hoc crimine non tantum Confessarius saecularis sed etiam Regularis accusari potest, & contra eum inquiri ab Episcopo : quia violans sigillum confessionis non solum peccat contra iustitiam, sed contra Religionem peccato sacrilegii, & injuriam facit sacramento, quod cum obligatione secreti à Christo Domino institutum fuit : ideoque cum de necessitate sit, quod confessionem celet, ut inquit D. Th. in sum. supplem. par. 3. q. 11. art. 1. illam revelando, dicitur delinquere in administratione sacramenti, & subicitur Dixerunt Episcopo, tamquam sedis Apostolicae Delegato vigore constitutionis Greg. XV. inscrutabili, de qua actum supra in tit. de cen-

sur. excom. ad form. 41. §. ult. Fagn. in cap. quanto num. 37. de offic. ordin. Lotter. de re benef. lib. 1. quest. 24. post num. 58. Pignatell. consul. 54. num. 77. tom. 7.

Attento quod constat. De fractione sigilli, sed revelatione confessionis constare dicitur, quando adsunt saltem duo testes, licet sint singulares, ut in puncto docet Caren. de sanct. offic. par. 2. tit. 6. §. 7. post n. 52. quia ad comprobandum, quod in crimine sollicitationis admittuntur testes singulares, adducit exemplum criminis revelationis confessionis, inquiens -- Confirmatur à simili de revelatione confessionis, quae licet uno teste non probetur, quoad effectum Confessarii condemnandi in poenam ordinariam : at tamen dicta revelatio sufficienter probatur ex pluribus testibus singularibus quoniam alias veritas haberi non potest, ita Suarez tom. 4. in 3. par. de poenit. disp. 33. sect. 8. n. 3. Henric. in sum. lib. 6. cap. 19. n. 10. igitur etiam in casu nostro &c. Hoc tamen intelligi debet, quando testes singulares non sint sibi contrarii singularitate obstativa, si agatur de probando unico actu.

Sed ex levitate. Hic exprimitur circumstantia facti, quae minuit delictum ; nam Confessarius, qui relevat ex levitate, & non ex proposito, non damnatur in poenam ordinariam, sed privatur in perpetuum facultate confessiones audiendi, & insuper ad tempus à Divinis suspenditur, prout ita declarasse Sac. Congr. Episc. refert Nicol. loco superius citato lib. 5. d. tit. 38. n. 17. qui est casus formulae, si verò revelaret confessionem à se integrè non auditam, poena extraordinaria Judici arbitraria esset puniendus Menoch. d. cas. 414. n. 7. si autem aliae circumstantiae delictum aggravantes concurrerent, v. g. aliquod damnum poenitentis, vel tertii, scandalum plurium audientium, mala fama Confessarii &c. tunc quamvis ex levitate revelatio sequuta sit, poena extraordinaria aggravanda quoque erit, ut volunt DD. supra citati in §. Dubium igitur ; puta suspensione à Divinis ad triennium, vel poena Triremium ad tempus.

Et hanc sententiam eisdem intimari 16 mandamus. Regulariter Iudex Ecclesiasticus, tamen sententiam excommunicatio-

cationis, quam suspensionis, & interdicti in scriptis prævia unica monitione, & cum causæ expresse ferre debeat, ut dixi in præludio: hic tamen antequam sententia feratur non est citandus reus ad elicendum causam quare non debeat declarari suspensus; sed constructo processu informativo, citandus est ut compareat ad respondendum inquisitioni contra eum formatae de, & super &c. juxta stylum curiæ Episcopalis servari solitum in causis criminalibus, danda erit copia processus, cum præfixione termini ad faciendas suas defensiones, & postea concludendum in causa, reo citato ad sententiam.

17 Hæc tamen agenda erunt secreto sine strepitu, & sine publicatione, ne in plebe de hoc murmur oriatur, & confessio apud pusillos odiosa reddatur: ad quem effectum Episcopus in suis mansionibus testes recipiat, & examinet, quibus examinatis injungat præceptum de secreto servando (non tamen sub juramento, ut fieri solet in causis fidei, & beatificatione Sanctorum) citationes pro validitate processus exequendæ non per Nuncium publicum, sed per Cancellarium fieri committat, quas recepisse sua subscriptione reus ipse fateatur (dummodo reus hoc facere non recuset) quod faciet de aliis actibus pro legitimatione processus necessariis, quos si reus legitimare, & acceptare detrectet, & vult esse pro-

digus suæ famæ, tunc adhibeantur remedia ordinaria.

Lata super hoc crimine sententia, si inquisitus appellet, illius executionem non poterit impedire: quia respectu suspensionis ab audiendis confessionibus appellatio est frustratoria, cum approbatio sit privative reservata Episcopo à Conc. Trid. sess. 23. c. 15. respectu verò ad suspensionem a Divinis per annum, cum agatur de materia mere spirituali, & quæ animam ligat, per sequentem appellationem non suspenditur, ut docet Sayr. de censur. lib. 4. c. 9. n. 5. & 8. Quidquid esset dicendum si ante sententiam suspensionis ab aliquo alio Decreto interlocutorio vim diffinitivæ habente, vel gravamine, quod per diffinitivam reparari non posset, fuisset appellatum juxta Decreta generalia Clem. 8. de quibus par. 2. tit. 15. ad form. 2. n. 8.

*De suspensione contenta in c. neminem
&c. Sanctorum diff. 7.*

Quia in puncto juris, imò, & in praxi verior, & tutior est sententia quod qui ordinatur in sacris sine, vel ficto titulo, incurrit suspensionem, ut probant auctoritates à me allegatæ par. 2. tit. 13. ad form. 3. n. 4. ideo hic reponitur formula declaratoriarum, qua Clericus, qui Episcopum decipit, erit suspensus denunciandus.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A II.

V Ista relatione nostri Promotoris Fiscalis, & informatione capta, ex qua constat Clericum N. à Nobis ad Subdiaconatus, & Diaconatus ordines ad titulum ..... promotum, prædictum titulum non habere, nec possidere, illudque ante ordinationem (nos decipiendo) existere, habere, & possidere (falsò tamen) probasse: eo prius monito dicimus, ipsum N. suspensionem ab executione, & exercitio dictorum ordinum à sacris canonibus ordinatis illicitè, sine titulo inflitam incurrisse, & suspensum esse declaramus, & denunciamus: imò, & iterum eum jure nostro ordinario suspendimus, & intimari mandamus, omni &c.

N. Episcopus N.

N. Actuarius.

M 4 SUM-

SUMMARIUM.

- 1 Clericus, qui per fraudem decepit Episcopum, fingens se habere titulum & ordinem suscepit, suspensionem incurrit.
- 2 Patrimonium ære alieno gravatum, si scienter assignetur pro titulo, dicitur fictitium, si deductis oneribus non remanet pars libera sufficiens.
- 3 Ad occurrendum fraudibus constituentium patrimonia, quid agere debeat Episcopus, demonstratur.
- 4 Donatio omnium bonorum Parentum facta favore filii ordinandi, an & quando sit valida, & admittenda & n. 5.
- 6 Ordinatus ad presbyteratum antequam alios ordines reciperet, valide est ordinatus, sed suspensionem incurrit eo ipso.
- 7 Episcopatus non est ordo, sed extensio Ordinis Presbyteratus, quem essentialiter prærequirit.
- 8 Ordinatus cum titulo fictitio, qui est ipso jure suspensus, quomodo sit monendus, ostenditur.
- 9 A denunciatione suspensionis incurse ob fictam suppositionem tituli in susceptione ordinis, non datur appellatio.
- 10 Si crimen est occultum, ordinatus in foro conscientie absolvitur ab Episcopo.
- 11 Absolutus in foro conscientie, detecta fraude per accusationem, potest in foro externo, suspensus denunciari. Judex fort. externi, absolutionem in foro externo obtentam ab inquisito, ratam habere potest, ibid.

ADNOTATIONES.

1 **P**RÆDICTUM TITULUM NON HABERE. Et si plures DD. teneant, quod dd. canones *neminem*, & *Sanctorum*, fuerint revocati per *cap. secundum Apostolum de præbend.* & ideo ordinatum sine, vel ficto titulo non esse suspensum, quos refert, & sequitur Barb. in *d. cap. neminem* n. 5. dist. 70. contraria tamen sententia, quam secutus fui *par. 2. tit. 13. ad form. 3. n.*

4. verior est, & in praxi omnino sequenda: quia, quatenus possent dici tacite per d. decretalem *Innocentii 3. revocati* (quod non est liquidum, nec pacificum) fuerunt denuo per *Concil. Trid. sess. 12. cap. 2. de refor. innovati*. ibi. -- antiquorum canonum pœnas super his innovando, ut bene observat Nicol. *lucubr. can. lib. 1. tit. 11. n. 20.* & seqq. ubi plura Decreta Sac. Cong. allegat, & quoad eum, qui per fraudem & culpam decepit Episcopum ordinantem fingendo se habere titulum plenis votis *Sacr. Conc. Trid. Congr. declarasse 27. Nov. 1610.* testatur, quæ declaratio relata reperitur in *Synodo Farsensi in tit. de sacram. ordin. n. 5. Leo thesaur. for. Eccles. par. 3. c. 8. n. 33.*

Fictus autem dicitur titulus, non solum quando Beneficium est de pertica, aut litigiosum: vel patrimonium figuratum donatione fictitia: sed etiam si esset tam hypothecis, & ære alieno gravatum, ut parum, aut nihil liberum remaneret, & tamen scienter pro titulo ordinationis assignaretur: si verò quantitas bonorum esset talis, quod deductis oneribus realibus, adhuc sufficeret ad sustentationem ordinandi, validum esset, Nicol. *loc. d. cit. n. 25.* & plura alia de legitimo titulo ordinandorum vide in *par. 2. tit. 13. ad form. 3.*

Ad occurrendum propterea fraudibus, quæ in dies hac in re fiunt, Ordinarius in Synodo statuere curet. Primò quod si ipse ordinandus sibi titulum, ad quem ordinari cupit constituet, & assignet in summa taxata juxta consuetudinem Diœcesis, juret illum pacifice possidere, & esse verum, realem, & non fictitium, pœnam suspensionis ipso facto incurrendam contra pejerantem decernens. Secundò, quod alii constituentes Patrimonium, jurent in actis coram Vicario Gen. constitutiones, quas faciunt, esse veras, & reales, nullumque inter ipsos, & ordinandum pactum, collusionem, & simulationem intercedere, pœnam excommunicationis ipso facto incurrendam contra pejerantes decernens. Tertiò, quod bona in patrimonium assignata (quod sciatur) sunt libera, & sufficientia: Quartò, quod Periti æstimatores Patrimonii fraudulenter se gerentes, teneantur de proprio supplere, quidquid Pa-

Patrimonio taxato deesse compertum fuerit. Quinto quod testes deponentes super quantitate fructuum Patrimonii assignati, postquam compertum fuerit falsum deposuisse, tanquam perjuri puniantur. Sexto, quod horum Decretorum texera in Cancellaria retineatur loco obvio, & supradictis omnibus tempore constitutionis Patrimonii, notificentur expressè, & de notificatione facta, Cancellarius in Processu actorum testetur.

4 Et est hic ulterius advertendum, quod licet donatio bonorum facta à parentibus, simul cum fratribus ordinandi pro constituendo Patrimonio, si sit realis, & legitime facta; possit deservire pro titulo valido ordinationis, etiam si nihil aliud pro victu donantibus remaneat, ut dixi *part. 1. tit. 3. ad form. 12. n. 5.* tamen in praxi iste titulus non est passim admittendus: sed solum in casu magnæ necessitatis Ecclesiæ, & penuriæ sacerdotum, nam ita ordinati molestiis exponuntur, & incommodis curandæ, & alendæ familiæ, ut advertitur in Synodo Cæsatenensi anno 1695. *evulgata in tit. de sacr. ordin. §. quod si constituentes* ubi decernitur, quod tales donationes non recipiantur, nisi prius constet, parentes aliunde habere, unde honestè pro status qualitate sustentari queant, & allegatur decretum Sac. Cong. Concilii in Cæsatenensi Synodi 16. Febr. 1695.

5 At ego puto, quod data necessitate Ecclesiæ, ut supra dixi, talis donatio possit admitti: tum quia parentum bona dicuntur esse filii *l. in suis ff. de liber. & posthum.* tum quia per donationem factam à parentibus favore filii ordinandi, nulla major inducitur obligatio donatarii, quam de jure jam habet impositam eos alendi, etiam de bonis Ecclesiæ, seu Altaris, ad tradita per Surd. *de aliment. tit. 1. quæst. 25. num. 11. & tit. 8. privileg. 92. per tot.* non enim clericatus exuit charitatem, sed auget dummodo donatio non sit cum præjudicio aliorum filiorum, ut in *d. par. 1.* notavi.

6 *Ordinatis illicite.* Quid si non solum sine titulo, sed, etiam aliis ordinibus sacris non initiatus, quis ad sacerdotium ordinaretur: an inquam iste non solum suspensionem incurrat, sed etiam

invalidè dicatur ordinatus; & respondetur quod validè, licet illicite: quia sacerdotium non de essentia, sed tantum de præcepto alios ordines requirit, & præsupponit, suspensionem tamen ab exercitio ordinis Presbyteratus incurreret eo ipso, & in ea permaneret quousque alios ordines inferiores reciperet Sayr. *de censur. lib. 4. cap. 14. num. 26.* Leo Thes. *form. Eccles. par. 3. cap. 8. num. 30.* Non sic in Episcopo, 7 qui si ad Episcopatum promoveretur antequam fieret Sacerdos, invalidè esset promotus: quia Episcopatus cum propriè non sit ordo, sed extensio ordinis Presbyteratus ad conficiendum Sacramentum Chrismatis, Olei Sancti, & conferendos ordines, & non imprimat novum characterem, sed sacerdotalem præexistentem ampliet, ut communiter tenent Theologi, quos refert Passerin. *in cap. qui Pontificali num. 6. de offic. & potest. jud. delegat. in 6. Biss. Hierurg. lit. E. num. 68. §. 10. 20. & seqq.* ideo essentialiter sacerdotium prærequirit, P. Felix *potest. in examin. Eccles. tom. 3. tit. de examin. ordin. num. 4. & 5.*

8 *Eo prius monito.* Postquam compertum fuerit, constitutionem tituli pro recipiendis ordinibus sacris à principio fuisse fictitiam, & ordinatum de fictione participem, & in culpa fuisse, citandus erit.

Ad dicendum causam quare non debeat declarari incidisse in suspensionem ab exercitio sacrorum ordinum tanquam dolose, & sua culpa ordinatus sine titulo contra prohibitionem sac. Canonum.

Nam poena ista in hoc casu incurritur ipso jure, & ita ordinatum, si in ordine suscepto ministret, irregularitatem incurrere affirmat Pirhing. *in jus can. lib. 1. tit. 11. num. 112.* ideoque hic à Judice non est suspendendus, sed jam suspensus denunciandus, quamvis possit poenam aggravando, denuò sic ordinatum suspendere, prout innuitur in formula.

Ab hac autem denunciatione, nulla datur appellatio suspensiva, quia talis suspensio relaxari nequit, donec ita pro-

promotus assequatur sufficientem titulum pro congrua sui sustentatione, Pignatell. *consult. 77. n. 16. 17.* qui loquitur in terminis dolose ordinati sine titulo *tom. 5.* est tamen verum, quod si hoc crimen non sit deductum ad forum iudiciale, & maneat occultum: & populo non sit notum, poterit ordinatus à suspensione, & irregularitate incurra absolvi ab Episcopo in foro conscientiae vigore *Concilii Trid. sess. 24. cap. 6. de refor.* Pignatell. *loco citato nu. 18. in fin.*

At adverte, quod si ita promotus ab Episcopo, vel Sac. Pœnitentiaria, vel occasione Jubilæi in foro conscientiae sit absolutus; & postea contingat accusari de ficta, & dolosa patrimonii constitutione pro recipiendis sacris ordinibus, posset in foro externo suspensus denunciari, & alio modo puniri: quia isti duo fori sunt separati, & acta unius non generant præjudicium alterius: potest tamen iudex fori externi Ecclesiasticus, absolutionem in foro conscientiae datam, ratam habere, nisi

hoc redundet in præjudicium partis, vel boni, & exempti publici, Nicol. *lucubr. oan. lib. 5. tit. 39. n. 49.* ubi decreta refert: hic tamen in casu formulæ absolutionem in foro conscientiae datam iudex ratam habere non posset in foro externo, nisi ordinatus de congrua sustentatione esset provissus: quia qui sine titulo est ordinatus, absolute est suspensus, ut advertit Bonacin. *de sac. ordin. disp. 8. quæst. unic. punct. 5. n. 22.*

De suspensione contenta in cap. 10. sess. 23. de refor. Concilii Trid.

Vidimus in titulo præcedenti de censur. excom. *form. 38.* Vicarium Capitularem teneri ad syndicatum: unum autem ex delictis de quo poterit syndicari, est concessio dimissorialium intra annum à die Sedis vacantis: quare si Episcopus inveniat eum Concilii transgressorum fuisse, & suspensum declarare velit, hac uti poterit formula.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A III.

V Iſis actibus ſyndicatus N. Vicarii Gen. Capituli proximæ præteritæ Sedis vacantis, ex quibus conſtat de conceſſione litterarum Dimiſſorialium ad ordines favore clerici N., & clerici N. *non arctatis intra annum* Sedis vacantis expeditis, & Episcopo N. directis: eoquẽ monito ad dicendum cauſam quare non debeat declarari ſuſpenſus, & *nihil quod relevet deducto*, dicimus prænomina- tum N., qui formam ſibi a Concilio Trid. præſcriptam *in cap. 10. ſeſſ. 23.* non ſervavit, eſſe ſuſpenſum totaliter ab officio, & beneficio, prout nos ſuſpen- ſum declaramus, & denunciamus, eiquẽ, ac Capitulo intimari volumus, & mandamus &c.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

S U M M A R I U M.

1 Qui dicantur ad ordines arctati oſen- ditur, & n. 2.

3 Vicarius Capituli, non concedit Di- miſſorias pro prima Clericali ton- ſura non arctatis, & num. 4.
5 Litteræ Dimiſſoriæ poſt annum con- ceſſæ

cessæ à Vicario Capituli non expi-
rant per ingressum in possessionem
novi Episcopi.

- 6 Qualitas, quæ dat jurisdictionem
non præsumitur, sed est probanda.
- 7 Vicarius Capituli concedens Dimis-
sorias non arctatis intrâ annum,
suspensionem ab officio, & Bene-
ficio per annum incurrit ipso jure.
- 8 Etiam si is, cui illas concessit, eis non
utatur.

ADNOTATIONES.

NON ARCTATIS, Concilium
Trid. in cap. 10. sess. 7. Facultatem
restringit Capitulo Sede vacante conce-
dendi Dimissorias ad ordines intrâ an-
num, nisi arctatis sub pœna interdicti:
Vicariis autem huic Decreto contrave-
nientibus imponit pœnam ipso jure in-
currendam suspensionis ab officio, &
Beneficio, in citato c. 10. sess. 23. Ar-
ctati autem sunt in duplici differentia:
alii enim sunt arctati occasione Benefi-
cii recepti: alii occasione Beneficii reci-
piendi.

Primi sunt, qui obtinent aliquod Be-
neficio Curatum, nam hi intrâ annum
ad Sacerdotium promoveri tenentur: qui
obtinent Beneficia, seu Cappellanas per-
petuas, quæ ex institutione requirunt ali-
quem ordinem, vel servitium personale.
Secundi verò sunt, qui habent jus, seu
sunt vocati ad aliquod Beneficium vacans,
seu Cappellaniam, quod, seu quæ re-
quirat actum certum ordinem, quo isti ca-
rent, vel cum non sint Clerici, Ordina-
ti ad primam Clericalem tonsuram sunt
præsentati ad Beneficium, ut tradunt
Garc. de benef. par. 5. cap. 7. n. 97. & 98.
Card. de Luc. de benef. disc. 72. n. 6. & 7.
Sac. Congr. Episc. in Squillacen. 3. Jan. 1594.

Hæc autem facultatis restrictio, non
solum respicit ordines minores, & ma-
jores; sed etiam primam Clericalem
Tonsuram, pro qua intra annum Di-
missorias non nisi arctatis Vicarius Ca-
pituli concedit. Et licet in parte 1. tit. 1.
ad form. 2. nu. 23. contrarium tenuerim,
nunc re melius cognita libenter ab illa

opinionem recedo, tum quia Decretum
per me ibi allegatum, & quod refert
etiam Gallemart. collect. in d. cap. 7. n. 3.
in quo dicitur -- Congregatio censuit textum
hunc non comprehendere primam Tonsuram;
debet intelligi, quod Concilium cum com-
prehendat primam Tonsuram quoad pœ-
nas ibi impositas contra ordinatos, non
autem quoad licentiam ordinandi, prout
itâ intelligendum esse advertit Garc. d.
par. 5. d. cap. 7. nu. 99. tum quia Fagnan.
à me eodem loco citatus, loquitur in ca-
su arctati, ut patet ex ejus verbis relatis
in c. cum contingat de ætat. & qualit. n. 39.
ibi -- rursus dubitatum fuit, an Vicarius
Capituli Sede vacante possit concedere lit-
teras dimissorias ad primam tonsuram
præsentato ad Cappellam simplicem Sac.
Congr. censuit posse, quia non prohibetur
dare Dimissorias ad primam Tonsuram,
& quia præsentatus est arctatus. Et quam-
quam ex prima ratione, à Fagnano de-
ducta, videatur, quod Vicarius possit
Dimissorias concedere ad primam Cle-
ricalem tonsuram, etiam non arctatis:
tamen hoc dicit obiter, & dubium pro-
positum, & resolutum est de arctato.

Tum quia, cum prima Tonsura se-
cundum Canonistarum sententiam, &
in foro magis receptam, sit ordo, ad
tradita per Card. de Luc. de pensio. disc.
81. n. 4. vers. advertendum, in Dimisso-
rialibus concessis pro prima Tonsura,
bene verificantur verba illa Concilii --
ordinandi licentiam: tum demum, quia
hæc est communior sententia, quam
tenent Garc. loco citato num. 95. Qua-
rant. in summ. bullar. in verb. Capitulum
Sede vacante. vers. decimo quæro.
Ric. decis. 175. numer. 2. par. 4. Barb. de
Canonic. & dignit. cap. 42. num. 116. Ven-
trigl. in prax. par. 2. annot. 15. §. 1. n. 42.
Card. de Luc. supra Concil. disc. 31. n. 32.
& alii ab eis allegati.

Intra annum. Quid si post annum
concessæ sint à Vicario Capituli litteræ
Dimissoriæ, an, inquam, expirent per
ingressum in possessionem novi Epi-
scopi, & non expirare tenent Gonzal.
ad regul. 8. glos. 12. num. 17. Quarant. in
summ. bullar. verb. Capitulum Sede vacan-
te ver. Decimo quæro §. secundo dubita-
tur.

tur. Propterea Gallemar. coll. in d. cap. 10. sess. 7. remission. ver. an littere, dat cautelam novo Episcopo, ut capta possessione per edictum publicum eas revocet antequam exequantur: monetque alios ordinantes, ut tam Dimissorias Vicarii Capituli post annum, quam ab Episcopo defuncto concessas, non admittant, si tempore presentationis sciant, novum Episcopum possessionem cepisse, nisi ab eo revalidentur, vel ab ejus Vicario ad id facultatem habente.

6 Et nihil quod relevet deducto. Nil aliud relevans ad se excusandum Vicarium Capituli deducere potest, quam arctationem dimissi: quæ arctatio, cum sit qualitas tribuens jurisdictionem, non præsumitur, sed est, antè omnia ab allegante probanda, Sperell. dec. 101. n. 21. Conciol. resol. criminal. verb. qualitas resol. unic. n. 3. Sabell. Sum. divers. tract. §. qualitas nu. 2. Idcirco monitu--ad dicendum causam quare non debeat declarari suspensus, non poterit à comminatione ista appellare, nec per appellationem interpositam denunciationem retardare: sed debet excusationes, si quas habet, deducere, quæ si essent aliquo modo relevantes, aut dubiæ, & ab Episcopo rejicerentur tunc appellando à declaratoria, superfedendum esset in denunciationis publicatione, quia ordinarius potuit in rejectione excusationum illum gravare, prout suprà pluries dixi.

7 Esse suspensum. Vicarium Capituli Dimissorias ad ordines, & primam Clericalem Tonsuram intrà annum à die vacationis Sedis concedentem, suspensionem ab officio & Beneficio per annum incurere ipso jure, non ambigitur, quia licet Concilium in cap. 10. sess. 7. quoad pœnam interdicti ibi comminatam, loquatur specificè, & restrictivè ad Capitulum: tamen in c. 10. sess. 23. vult, & declarat, quod Vicarii, pœnæ suspensionis subiecti sint, ut patet ibi--Pœnam quoque impositam iis, qui contra hujus Sanctæ Synodi sub Paulo 3. Decretum (idest d. cap. 10. sess. 7.) à Capitulo Episcopali Sede vacante litteras dimissorias impetrant, ad illos, qui easdem litteras non à Capitulo, sed ab aliis, quibusvis in jurisdictione Episcopi loco Capituli Sede vacante succedentibus obtinerent, mandat

extendi. Concedentes autem Dimissorias contra formam Decreti, ab officio, & Beneficio per annum sint ipso jure suspensi. Et tradunt de communi Pac. Jord. elucubr. tom. 1. de sacram. ordin. num. 134. Gallemart. in d. cap. 10. sess. 23. num. 6. & alii suprà allegati.

Et nota, quod Vicarius Capituli, hanc censuram incurret, concedendo intrà annum Dimissorias, etiam si is, cui illas concessit, eis usus non esset: nam actus quo ad concedentem fuit consummatus, & perfectus, & per eum non stetit, prout ita à Sac. Congreg. decisum fuisse referunt Garc. benef. addit. ad par. 5. cap. 7. num. 92. Barbosa de Canonic. d. cap. 42. n. 117. Caveant idcirco Vicarii Capitulares, nendum, ut placeant hominibus, facultatem, quam non habent excedant (novis Episcopis fortè non requirentibus) laqueum sibi ipsis parent, & perditionem.

De suspensione contenta in cap. exigit de cens. in 6.

Aliud crimen Vicarii Capituli, quod pariter in jure pœna suspensionis puniatur, est exactio indebita procurationis, vel quia exigit officio visitationis non impenso: vel quia plus debito, aut munera recipit. Quare si in Syndicatu, vel extrà, Episcopus querelas audiat, vel Procurator Fiscalis instet de hoc inquiri, confitto de excessu ad declaratoriam poterit devenire modo sequenti.

Sen-

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A IV.

ATTENTO RECURSU Parochi, & Cleri loci N. contra N. Vicarium Generalem Capituli præteritæ Sedis vacantis, super prætenso gravamine eis tempore visitationis illato, in exactione procurationis, visis probationibus per eos deductis, ex quibus satis constat de excessu exactionis, & munerum receptione: monitio, & audito eodem N. dicimus, eum censuram suspensionis ab officio, & beneficio contentam in Constitutione Concilii Lugdunensis, quæ incipit *Exigit* à Concilio Tridentino in c. 3. sess. 24. innovatam incurrisse, & esse denunciandum, prout nos suspensum declaramus, & denunciamus, donec de duplo à nobis liquidando supradictis plene satisfaciat, & intimari volumus, & mandamus.

N. Episcopus; sive Vic. Gen. N.

N. Aſtuarius.

S U M M A R I U M.

- 1 Exigentes procurationem excessivam, processandi sunt ab Episcopo ex officio.
- 2 Procuratio debetur pro solis locis Diæcesis.
- 3 Vicarius Capituli visitans, exigit medietatem procurationis Episcopo dari solitæ.
- 4 Laici, nisi velint sponte solvere, non debent cogi censuris, ut solvant procurationem.
- 5 Visitator, non exigit vecturas equorum, nisi sit Visitator Apostolicus.
- 6 Hospitatus à laicis, non exigit procurationem à Clericis, dummodo isti virtualiter tradere non recusent.
- 7 Visitator excederet in exactione procurationis, si numerum excessivum personarum secum duceret, vel longam moram traheret, & n. 8.
- 9 Visitator, & ejus familiares, munera quæcunque in visitatione recipere non possunt, sub diversis pœnis, & num. 10.
- 11 Visitator si pro exigenda excessivam procuratione censuras fulminaret, posset contra eum agi ad interesse.
- 12 Procuratio visitationis, an præscribatur, ostenditur.
- 13 Vicarius Capituli, qui in exactione procurationis excessit, quomodo monendus sit ante condemnationem, demonstratur, & n. 14.
- 15 Censura suspensionis à Visitatore exigente plus debito, incurſa, est reservata, & non tollitur nisi facta restitutione.
- 16 Visitatores quicunque excedentes in exactione procurationis censuras incurrunť eo ipso.

ADNOTATIONES.

ATTENTO RECURSU. Hoc dicitur in formula ad exprimendum casum minus dubitabilem. Cæterum si recursus de hoc non audiantur in Syndicatu, nec extrà, & tamen Episcopo aliunde constet de crimine, inquirat, & processum instruat ex officio, quia est delictum, quod generat scandalum in subditos, Canones, & Concilia spernit, & conculcat, & animam censuris illaqueat. Subditi enim non reclamant, non quia gravamen

men illatum non sentiant, & agnoscant, sed vel quia ob eorum paupertatem ad Sac. Congreg. Concilii (quæ pro suo laudabili zelo hæc damnat, & mandat restitui) ob distantiam locorum recurrere non valent: vel quia potentiam gravantis formidant, scientes, quod sæpè hujusmodi recursus coram Ordinariis delati, sunt occasiones majoris oppressionis, & gravaminis, ideoque officium Episcopi est, abusum hunc exemplariter punire, & præcepta canonum exequi, & custodire, ut Tridentinum jubet. Si quis verò Episcopus visitando, hæc eadem committeret, per Visitatorem Apostolicum coerceri expediret.

2. De excessu exactionis. In c. 1. de censib. in 6. circa exactionem procurationis visitantium tria statuta sunt. Primum, quod recipiatur solum à locis visitatis: secundo, quod solum in victualibus: tertio quod visitantes, & eorum familiares, munera non recipiant. Unde Vicarius Capituli visitando post annum à die ultimæ visitationis Episcopi defuncti, & quod ad primum excederet, & plus debito exegisse diceretur, si visitando Civitatem procurationem recepisset, cum pro solis locis, Diæcesis debeatur, Barb. de off. & potest. Episc. alleg. 73. n. 46. Frag. in c. venerabili n. 14. & 15. de cens. Nicol. in flos. verb. Visitatio numer. 10. ver. Sacra tamen.

3. Item si Visitationis officio non impenso procurationem exigere præsumpsisset d. c. exigit; vel visitans per se ipsum, aut per delegatum, integram procurationem, quæ dari solet Episcopo, exegisset: nam quando Episcopus non visitat, sed Vicarius Generalis, prout est Capitularis, qui est Vicarius jurisdictionis Episcopi, debentur victualia, vel (ubi visitati velint, & sponte solvere solent) pecuniæ, quæ non excedant medietatem procurationis, quæ datur Episcopo, ut pluries declaravit Sac. Cong. Episc. prout testatur Nicol. in flos. in verb. Visitatio n. 10. limit. 9. & novissime Sac. Cong. Conc. in Amalphytana 18. Julii 1699. ad 4. confirmata auditis partibus 6. Feb. 1700. & in nullius Provinciæ Hispanien. excessum 11. Septemb. 1706. ad 5.

Item si à laicis, qui procurationem solvere erant soliti, & amplius solvere renuerent, metu, & gladio censurarum ab eis exegisset, quia laici, nisi velint sponte solvere, cogi non debent, non obstante solito, quia tunc exigeretur procuratio cum scandalo, glos. in c. cavendum 10. q. 3. glos. in c. 1. vers. laicos de cens. in 6. Pignatell. consult. 47. per tot. tom. 1. & consult. 146. n. 30. tom. 9. ubi de more Decreta congruit Passerin. in d. c. exigit n. 15. de cens. in 6.

Quod secundum, plus debito exigere, si utensilia, vecturas equorum, & alia necessaria personæ sibi ministrare fecisset, quia nomine victualium, veniunt solum ea, quæ cibum, & potum concernunt, & non alia, ut in terminis Visitatoris docet Surd. de alim. tit. 3. q. 22. num. 3. Barb. in c. romani §. procurationes num. 19. de cens. in 6. Ventrigl. in prax. par. 2. annot. 24. §. 2. n. 2. Nisi Visitator sit à Papa delegatus, tunc enim solvi debent mercedes equorum conductorum, & viaticum, ut de uno loco ad aliud transferri commodè possit, Surd. ibid. n. 10. Pirhing. in jus can. lib. 3. tit. 30. n. 51.

Item si à laicis prandium, & Hospitium recipiens, id, quod sibi pro victu necessario contingebat, in pecunia taxasset, & à visitatis solvi voluisset, dummodo isti moniti victuali tradere non recusassent, Barb. de offic. & pot. Episc. alleg. 73. n. 66. & in c. felix n. 3. de cens. in 6. Graff. dec. aur. par. 2. c. 27. n. 90. lib. 3.

Item si numerum excessivum personarum secum ad visitandum duxisset, & procurari voluisset, v. gr. si plura quam tria jumenta, & duos pedites conducere: nam talis numerus pro Vicario sufficiens reputatur, ut de se ipso testatur Leo thesaur. for. Eccles. par. 2. c. 16. n. 40. ubi de uno solo pedite contentatur, & tribus jumentis. Verum ad judicandum excessum erit habenda ratio locorum visitatorum, & Ecclesiarum paupertatis.

Item si longam moram traheret in locis visitatis, & ad extraneos actus se divertiret, Surd. loco supra citato n. 8. Passerin. in c. felix n. 5. S. Congr. Concilii in Bojanen. 14. Decemb. 1654. quam retuli par. 2. tit. 13. ad form. 2. n. 54.

Quo verò ad tertium excedere dicetur,

tur, si dona, seu munera, Vicarium recepisse in visitatione constaret; nisi essent esculenta, & poculenta in parva quantitate, quæ in loco visitationis absumta fuissent, non autem si aliò asportata, ut notat Gennet. in *prax. c. mibi* 21. n. 13. & quando procuratio daretur in visitationibus, secus si in pecunia, nam tunc nec esculenta absumenda accipi debent, ut distinguit Graff. *decis. aur. par. 2. lib. 3. d. c. 27. num. 91*. Imo etiam si procuratio datur in visitationibus, tutius est, ut monet *glos. in c. exigit ver. munera*, nec esculenta absumenda recipere, quia Concilium omne munus tempore visitationis excludit absolute per illa verba -- *nec munus quodcumque sit, recipiatur*, ex quo Pirhing. in *jus can. lib. 3. tit. 39. num. 63*. & ex Jo. Andr. in *c. 1. de cens. in 6. deducit*, quod munera ista non possint recipi sine peccato, & concordat Barbof. in *d. c. 1. n. 23. de cens. in 6.* nam ut dicit Sapiens *Xenia, & dona excæcant oculos Judicum, & quasi murus in ore, avertit correptiones eorum, Eccles. 20. vers. 31.*

10 Qui excessus diceretur probatus non solum si ipse Vicarius munera recepisset sed si ab ejus familiaribus recepta fuisset constaret: nam de istorum facto ipse teneretur, ut advertit notabiliter *glos. in d. c. exigit verb. teneatur*, ad instar Episcopi qui teneatur de excessu sui Vicarii, ut dicit Graff. *d. c. 27. num. 95*. ubi hæc habet -- *Vicarius si delinquit in actu visitationis in recipiendo plus debito, an Episcopus teneatur? dic quod sic, &c.* Hæc enim quorumcumque munerum receptio prohibetur tam Visitatori, quam familiaribus sub pena maledictionis, & interdicti ab ingressu Ecclesiæ, ac restituendi duplum infra mensem, non obstante donatione, & remissione dantium, in *c. 1. §. Procuraciones de cens. in 6.* ibique Barbof. *n. 17. & 22.* quam poenam in hoc cap. latam contra Archiepiscopos, extendit, ampliavit, imò, & auxit Greg. X. in Concilio Lugdunensi relato in *d. c. exigit*, ad omnes Visitatores inferiores, & Concilium Tridentinum homologavit.

11 Tandem in hac subjecta materia Vicarius Capituli delinqueret si pro exigenda excessiva procuratione, visitatos excommunicaret; nam ista excommunicatio,

vel non teneret per *text. in c. cum ad quorundam de excess. prælat.* ut volunt Innoc. in *cap. cum Apostolus de censib. & Monet. de decim. cap. 9. quæst. 3. nu. 104.* vel saltem tamquam injuste excommunicati, possent contra eum agere ad interesse, juxta opinionem *glos. in d. cap. cum ad quorundam*, quam sequitur Pirhing. in *jus can. lib. 5. tit. 31. num. 12. ver. addit. glos.*

Adverte, quod procuratio alia debetur ratione Visitacionis, alia ratione consuetudinis præscriptæ, alia ratione conventiones, & pacti apposti in fundatione Ecclesiæ, vel Beneficii, alia ratione privilegii, de quibus Pirhing. in *jus can. lib. 3. tit. 39. num. 68*. Prima, de qua hic loquor, cum debeatur tanquam accessorium visitationi, contra Episcopum, & Capitulum sede vacante non præscribitur *c. cum ex officiis ibique glos. de præscrip. exceptis locis*, in quibus Consuetudo jam viget, ut nihil pro visitatione solvatur, præscribitur tamen contra tertium, vel alium, quia illam exigeret jure speciali, ut notat Graff. *dec. 27. n. 101.* & sic Vicarius Capituli, habet jus certum exigendi sine excessu à visitatis procuracionem: si verò in exactione excedat, subiicitur poenis jam supra indicatis.

Monito, & audito. Constructo processu informativo, sive per viam querelæ, sive ex officio super excessu exactionis procuracionis, si resultat ex eo probatio criminis, erit Vicarius Capituli citandus -- *Ad comparandum in termino peremptorio trium dierum, & dicendum, & allegandum causam quare, non debeat declarari incursus in suspensionem ab officio, & Beneficio, & condemnari in poenam contentam in Concilio Trident. capit. 3. sess. 24. de reform. ob excessum exactionis procuracionis per ipsum commissum occasione visitationis tempore sedis vacantis, alias, &c.*

Hæc citatio, quæ succedit loco Monitorii, sive inquisitionis, debet exequi contra inquisitum personaliter, si fieri potest, dimissa in ejus manibus copia, vel Domi in manibus domesticorum: quia exequuta, si monitus compareat, erit in suis exceptionibus audiendus: si verò à comminatione censuræ appellet statim

statim, Judex appellationem reiiciat, & elapso termino in citatione præfixo, allegata ejus contumacia, ad declaratoriam procedat. Quod si processus defensivus fiat, & adhuc excessus exactionis excusari non possit, item erit ad declaratoriam prosequendum, nulla attenta appellatione: si autem exceptiones deductæ sint in facto, & in jure relevantes, vel saltem dubiis obnoxie, tunc erit in declaratoria superfedendum, donec probationes coadjuventur, vel reus absolvatur.

15 *Donec de duplo, &c. plenè satisfaciatur.* Hæc clausula ponitur in formula ad demonstrandum, quod hæc censura est reservata, & ab Ordinario relaxari non potest, nisi sequatur restitutio: qua facta cum duplo, cessat absque alia absolutione, ut notat Passerin. in d. c. exigit. 20. de cens. in 6.

16 Hucusque dicta, & notata quoad excessum exactionis procurationis, procedunt non solum contra Vicarium Capituli: sed etiam contra Archiepiscopos, Episcopos, & alios omnes Visitatores, qui si in exigenda procuratione, ea, quæ supra de Vicario Capitulari dicta sunt committant, & exactionis excessum cum duplo ultra mensem restituere differant Archiepiscopi, & Episcopi interdictum ab ingressu Ecclesiæ, inferiores verò pœnam suspensionis ab officio, & beneficio ipso jure in-

currunt, ut tam in Concilio Trid. quam in supra relatis juribus cavetur expressè: quod est valde notandum, nam si Episcopi ita interdicti, & inferiores suspensi, durante interdicto, & respectivè suspensione interim celebrarent, fierent irregulares, nec dispensari possent, nisi à Sede Apostolica, ut notat Passerin. mox citatus in d. c. exigit n. 22. de cens. in 6.

De suspensione contenta in c. cum inhibitis §. fin. de clandest. desponsat.

Saluberrimum Concilii Trid. Decretum in c. 1. sess. 24. de refor. matrim. hominum malitia effugere, & eludere cupiens, plures reperit vias, per quas incedens sese peccatis, & penis illaqueat, & in profundum malorum mergitur: Quare sæpe, non solum ut contrahat matrimonium contra præcepta Ecclesiæ Parochum vi, dolore inducit, ut assistat: sed quod plus est, aliquando, & ipse Parochus, qui tenetur matrimonia clandestina prohibere, prece, vel amore Confanguineorum corruptus, sponte malo viam sternit, & illis præsentiam præstat. Idcirco cum casus iste eveniat, Ordinarius Parochum punire non omittat, & quatenus infligenda sit pœna statuta in hoc textu, præcedere debet declaratoria modo sequenti.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A V.

H Abita relatione nostri Proc. Fiscalis, in Terra N. nostræ Diæcesis contractum fuisse matrimonium clandestine absque Denunciationibus inter N. & N. receptisque depositionibus testium, ex quibus constat, quod Parochus Ecclesiæ N. qui illud prohibere debuerat, sponte præsentiam præstare, eique interesse præsumpsit, absque necessitate: ideo, eo prius monito ad dicendum causam quare non deberet ab officio suspendi, & nihil, quod releveret deducto, in executionem statutorum Sac. Canonum, ipsum Parochum N. per triennium ab Officio suspendimus, & prò suspensio haberi volumus, & declaramus, & ad Val. eas Ecclesiæ Parochialis denunciari mandamus, omni &c.

N. Episcopus (sive Vic. Gen.) N.

N. Actuarius.

SUM.

SUMMARIUM.

- 1 Matrimonium contractum absque denunciationibus, est validum, sed est clandestinum tertiæ speciei.
- 2 Parochus, & contrahentes Matrimonium sine denunciationibus culpabiliter, puniuntur arbitrio Ordinarii; sicut & testes, qui cum dolo præsentiam præstant, & num. 3. & 4.
- 5 Milites, qui sunt in expeditione, vel statione, si volunt matrimonium contrahere, tenentur servare dispositionem Concilii Tridentini, & asseruntur Decreta Sac. Congr. Concilii.
- 6 Parochus potest, imò debet se opponere, & resistere Matrimonii clandestinis, fugam tentando, & aures claudendo.
- 7 Præsentia Parochi in matrimonio contrahendo, est triplex, & late examinatur conclusio, ad dignoscendam validitatem Matrimonii, & n. 8. 9. 10. 11. 12. & 13.
- 14 Parochus, aliqua causa urgente concurrente, potest omittere denunciations, & quænam sint iustæ causæ, indicatur.
- 15 Datur formula monitionis faciendæ contra Parochum omittentem denunciations.
- 16 Parochus, nisi proponat excusationes relevantes, non potest à censura suspensionis contra se latæ appellare.
- 17 Denunciations Matrimonii non præsumuntur factæ, sed ab allegante probandæ sunt.
- 18 Censura suspensionis comminata contra Parochum in cap. cum inhibito §. fin. de clandest. desp. non est lata, sed ferendæ sententiæ.
- 19 At postquam erit promulgata, Ordinarius Parochum absolvere nequit.
- 20 Parochus, quandò est certum, nullum adesse inter contrahentes impedimentum, si omittat unam denunciationem (vel aliqua alia ra-

Monacelli Form. Pars III.

tionabilis causa urgens concurrat) mitius punitur.

- 21 Parochus si assistat Matrimonio contra prohibitionem Episcopi, pœna arbitraria punitur.
- 22 Parochus, nisi denunciatur publicè suspensus, Parochiani possunt petere, & ipse administrare Sacramenta absque incurso irregularitatis.
- 23 Ordinarius unius ex contrahentibus Matrimonium, dispensat cum utroque in denunciationibus.

ADNOTATIONES.

CLANDESTINE ABSQUE DENUNCIATIONIBUS. Matrimonium contractum absque Denunciationibus, licet sit validum, etiamsi Ordinarius recuset dare licentiam, quod fiant post, Barb. decis. Apostolic. collect. 247. num. 1. & est communis opinio: dicitur tamen clandestinum tertiæ speciei, ut dixi in part. 2. tit. 16. ad form. 2. num. 27. quia Parochus sine expressa facultate Episcopi, vel ejus Vicarii Generalis, illas præterire, & remittere non potest: imò eas culpabiliter omittendo, tam ipse, quàm contrahentes graviter, & mortaliter peccant, & Matrimonium subiacet pœnis clandestinitatis, adeò ut non solum pœna suspensionis, sed aliis arbitrio Episcopi, Parochus puniri possit, Barbol. de Offic. Episc. alleg. 32. num. 2. Sanch. de matr. lib. 3. disput. 5. num. 6. Pac. Jord. elucubr. tom. 1. lib. 3. tit. 7. num. 23. & 24. Biss. hierurg. lit. D. num. 90. §. 25. Contrahentes vero ab eodem Ordinario puniuntur, ut habetur in d. c. cum inhibito §. fin. Pac. Jord. loco cit. num. 27. Sac. Congr. Concilii in Boven. 28. Januarii 1690. qua declaratione decisum fuit, quod Episcopus contra eos, qui Parochum dolose compulsam adesse curarent, & matrimonium sine denunciationibus contrahere præsumerent, potuisset in Synodo in subsidium pœnæ pecuniariæ (si ista esset inexibilis) imponere etiam pœnam excommunicationis juxta quintum Decretum Concilii Provincialis Mediolanen. quod admittit etiam Card. de Luc. de matr. disc. 2. num. 7.

num. 7. *vers. opponeretur*, Pignatell. *consult.* 147. num. 17. ubi de poena interdicti ab ingressu Ecclesiae tom. 4. ceterum contrahentibus in gradu aliis permisso, & licito, omissis tantum denunciationibus, imponenda est alia poenitentia *glos. in cap. cum inhibito §. fin. de cland. desp.* Pirhing. *in jus can. lib. 4. tit. 3. n. 40. & 43.* testes autem si sint in dolo, qui praesentiam praestant matrimonio clandestino, & contracto contra praecipuum Ecclesiae, quia peccant mortaliter, arbitrio ipsius Ordinarii puniri debent, Pignatell. *cod. loco n. 18. Sac. Congr. Concilii*, quam retuli *part. 2. tit. 16. ad form. 2. num. 29.*

Et haec, quae de clandestinitate dicuntur, procedunt etiam in matrimoniis, quae contrahuntur à militibus exercitus, qui sunt in expeditione, vel statione, hi etenim in locis, ubi Concilium publicatum fuit, tenentur illius dispositionem servare, nisi indultum habeant Apostolicum, sic censuit S. Congr. Concilii, nam dubiis remissis à S. Congr. S. Officii, in quibus proponebatur.

Primò. An Cappellani cujusvis exercitus, sive Regulares, sive Sæculares Catholici, possint administrare militibus in Praesidiis degentibus Sacramenta Poenitentiae, Eucharistiae per modum viatici, & extremæ unctionis sine speciali facultate Sedis Apostolicae, vel licentia, & approbatione Ordinarii in cujus Diœcesi extare contigerit?

Secundò. An assistere matrimoniis militum cujuscunque stationis degentium in Praesidiis cum Militaribus feminis, sine dicta facultate Apostolica, & praecedenti probatione status liberi, ejusque recognitione cor. Ordinario loci, & licentia Parochi sub cujus Parochia maneant?

Tertiò. An idem cum Militibus degentibus in Castris, & Stationibus hybernis, vel æstivis?

Quartò. An idem cum Militibus in actuali expeditione positis?

Quintò. An idem cum Militibus nubere volentibus cum sceminis non militaribus, sed Italis originariis loci, sive Diœcesis in qua reperiuntur.

Sextò. An Milites A catholici cum A catholicis contrahentes teneantur, ser-

vare formam praescriptam à Sac. Concil. Trid.

Septimò. An eo magis A catholici contrahentes cum Catholicis Mulieribus militaribus, & non militaribus in Praesidiis, Castris, & expeditione manentes?

Octavò. An Cappellani A catholici assistere possint matrimoniis A catholicorum cum A catholicis; & respectivè Catholicis, etiam intra fines Italiae? Et quatenus negativè in omnibus praeter sextum, & septimum.

Nonò. An & quod pro sanatione gestorum in praeteritum, & faciendorum in futurum super praedictis omnibus pro certa regula Sanctissimo consulendum, & statuendum sit?

Sac. Congr. die 6. Martii 1694. respondit.

Ad primum. *Negativè.*

Ad secundum. *Negativè confirmat. in Casalen. 28. Junii 1704.*

Ad tertium. *Negativè.*

Ad quartum. *Negativè.*

Ad quintum. *Negativè.*

Ad sextum. *Affirmativè*, ubi publicatum fuit Concilium juxta Decretum Sac. Congr. 26. Septembr. 1602.

Ad septimum. *Affirmativè*. Et ulterius indigere dispensatione, ut matrimonia licite fiant.

Ad octavum. *Ut ad 6.*

Ad nonum. Quoad praeteritum circa Sacramentum poenitentiae non esse inquietandas conscientias: & circa matrimonia pro sanatione cum Sanctissimo renovato consensu etiam coram Confessario, qui teneatur tradere testimonium renovationis consensuum Parocho illius loci ubi sequuta est talis renovatio consensus.

Propterea debent locorum Ordinarii, in quorum Diœcesibus hujusmodi milites stationes habent, & demorantur, edicto publico eos, & eorum Cappellanos, nec non parochos, & subditos monere, ne praedicta matrimonia attententur absque ipsorum Ordinariorum expressa licentia, sub penis, nullitatis, illegitimitatis prolis, & excommunicationis ipso facto incurrendis, aliisque eorum arbitrio irrogandis.

Qui illud prohibere debuerat: Paro-6 chus

chus quantum in se est, positivè resistere debet clandestinis matrimoniis, prout sancitum fuit in Concilio Lateranensi sub *Innov. III.* celebrato, ac relato in *cap. cum inhibito*, ideòque ad evitandam suspensionis poenam, & peccatum lethale, omnem tenetur adhibere diligentiam, nè matrimonia clandestina sequantur, nec illis assistat, proptereaque in casibus inopinatis, deficientibus aliis mediis prohibendi, vel resistendi, potest, & debet tentare fugam, oculos claudere, & aures obturare, quia ità faciendo, non solum malum non facit, sed præmium meretur, & laudem, ut luculenter doctæque demonstrant D. Advocatus Ursaya in sua elaborata Dissertat. de *matrim. nullit. typis edit in Urbe an. 1696.* apud Buagnum *dub. 2.* & alii duo celebres Theologi in eorum responsis impressis post eundem.

7. *Præsentiam præstare.* Præsentia triplex assignatur, alia physica, alia localis, alia moralis, Hic juxta casum figuratum in formula, ut Parochus mereatur poenam, debet esse præsentia voluntaria moralis, prout requiritur in matrimonio de necessitate, cum intelligentia rei, quæ agitur, non autem solum physica, tum quia præsentem aliquo non dicitur fieri, id, quod ab eo non intelligitur juxta *text. in l. coram Titio ff. de verb. signif. Barb. dict. 71. n. 2.* Donat. *prax. ver. regular. tom. 3. tract. 7. quæst. 107. num. 2.* tum quia dum non intelligit, & non advertit non potest Ecclesiam certam reddere de contractu matrimonii, Ursaya *d. disert. de matrim. nullit. §. 11. n. 9.* Lodiger. *post eum ad tertium dub. num. 5. & seqq.* ubi innumeri allegantur concordantes. Et ratio est, quia Parochus non adhibetur, neque præsentiam præstat, uti minister Sacramenti, sed tanquam testis magnæ auctoritatis, de quo Ecclesia confidit, ut inquit Fagn. in *cap. quod nobis n. 54. de clandest. de spons. & in c. litteræ n. 23. de matr. contract. contr. interd. Eccles. Piafec. in prax. par. 2. cap. 4. art. 4. n. 18.* Et sic ubi Parochus fuit præsens, sed non audivit verba, nec alio modo intellexit expressionem consensus utriusque contrahentis, matrimonium non esset validum, nec diceretur contractum co-

ram Parocho, nec ipsum præsentiam præstasse, Barb. *de offic. Paroch. cap. 21. num. 49. de potest. Episc. alleg. 32. num. 78.* *suprà Concil. dict. cap. 1. de refor. matrim. num. 72.* Ciarlin. *contr. 131. num. 29.* Capon. *discept. for. 277. num. 16.* Panimoll. *decis. 19. adnot. 1. num. 7.* Pignatell. *consult. 62. num. 2. tom. 7.* Ricc. *prax. for. Eccles. tom. 3. resol. 431. n. 3.* & alii in magno numero cumulati ab Ursaya, & à dd. Theologis d. loco citatis *suprà 2. dubium.*

Et hoc procedit, etiamsi ipse Parochus affectaret, & data opera v. g. claudendo oculos, vel aures personas contrahentium non videret, & verba mutui consensus non audiret, Guillem. Herinex. *theolog. moral. tract. 5. de Sponsal. num. 23.* Sanch. *de matrim. lib. 3. disp. 39. n. 6.* Gobat. *tract. 9. de absent. Paroch. dirim. matrim. cas. 18. sect. 1. n. 491.* Pac. *Jord. elucubr. tom. 1. lib. 3. tit. 7. num. 99. & 100.* Biff. *hierurg. lit. P. verb. Parochus circa matrim. num. 37. §. 71. & 73.* Ursaya *loco citato §. 13. per tot.* Lodiger. & Liber., à Jesu post eum *ad 3. & 4. dubium.*

Et ratio viva est, quia dum verè non audit, nec intelligit, testis esse non potest, & tamen ad hoc ut matrimonium dicatur contractum coram Parocho, debet ipse (cui in hoc plenè creditur Rot. cor. Cerro *dec. 761. num. 13.*) testari de voluntate actuali contrahentium perfectà, non autem de inchoata, & virtuali, quia aliàs matrimonium contractum fuisse, deduci non potest, ex complexu conjecturarum antecedentium, concomitantium, & subsequentium, cum Decretum Concilii, quod præcisè dat formam contrahendi, non possit per æquipollens adimpleri, ut firmat Rot. coram Duno. *sen. dec. 308. per tot.* Pirhing. *in jus can. lib. 4. tit. 3. n. 7. vers. denique,* & alii plures ab Ursaya, & præfatis Theologis post eum loco citato cumulati.

Verum est tamen quod si Parochus vi, vel fraude detentus, & ad assistendum vocatus, affectat, & adlaborat, ac fingit non audire, sed verè, & naturaliter audit, & intelligit, ac sensu percipit consensum: tunc matrimonium

N 2 licet.

licet illicitum, validum est: quia præsencia Parochi intelligentis, & advertentis licet coacta, sufficiens est ad testificandum, ut probat Ursaya loco allegat. §. 16. num. 6. & seqq. & ita intelligenda sunt Decreta, quæ in hoc articulo de Parocho affectante non audire, allegari solent, & advertunt etiam Sanch. de matrim. lib. 3. disput. 39. dict. num. 6. Ricc. prax. rer. for. Eccles. part. 3. resolut. 431. num. 3. & 4. Bonacin. de Sacram. matrim. quæst. 2. punct. 8. num. 20. Pac. Jord. & Biff. in locis mox supra allegatis. Cæterum opinio quæ tenet, quod pro validitate matrimonii sufficiat præsencia Parochi purè physica, seu materialis, fuit jam à plena Congregat. Concilii viginti unius Cardinalium in Romana Dubior. Matrimonii sub die 7. Martii 1700. plenius votis reprobata.

¹⁴ Absque necessitate. Hoc exprimitur in formula ad iudicandum, quod in hoc crimine puniatur præsumptio, etenim si aliqua iusta causa urgeret, posset Parochus absque incurfu pœnarum, sine Denunciationibus matrimonio assistere, v. gr. si timore mortis comminata, vel alterius gravissimi damni compelleretur assistere, vel si subessent causæ, ex quibus Episcopus teneretur dispensare, & ipse petitam licentiam nollet concedere, vel illius copia non posset haberi: tantaque urgeret necessitas, ut non pateretur dilationem, nam in his circumstantiis lex Ecclesiastica non obligat cum tanto rigore, prout tradunt Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 10. num. 27. & seqq. Pac. Jord. elucubr. tom. 1. lib. 3. tit. 7. numer. 30. 31. & 32. Biff. hieurg. litt. D. num. 90. §. 19. Corrad. prax. disp. lib. 7. cap. 7. num. 26. Guttier. de matrim. cap. 56. num. 7. qui numer. 8. monet, quod si mortis comminatio esset commentitia, fraudolenta, vel simulata, ipseque Parochus fraudis, & simulationis particeps, ut hoc figmento à punitione Ordinarii liberaretur, tunc confitito de hoc, gravius sit puniendus. Quæ autem sint causæ iustæ, in quibus Episcopus dispensare tenetur, habentur apud Sanch. de matrim. lib. 3. disput. 9. per tot. & apud me par. 1. tit. 8. ad form. 8. num. 5.

¹⁵ Eo prius monito. Confitito de celebra-

tione matrimonii finè denunciationibus absque dispensatione Episcopi, sive ejus Vicarii, citandus erit Parochus.

Ad dicendum causam quare non debeat ab Officio suspendi ob præsentiam, & assistentiam præstam celebrationi matrimonii in inter N. & N. suos Parochianos absque denunciationibus, in termino peremptorium dierum, alias, &c.

Si Parochus à comminatione censuræ ¹⁶ appellet, Ordinarius appellatione non attempta, elapso termino ad declaratoriam procedat, si verò compareat, & excusationes proponat relevantes, erit superfluum dato termino congruo ad illas probandum: quo elapso, & excusationibus non verificatis, ferenda erit sententia suspensionis à qua si Parochus appellet, non debet retardari executio, sed removendus erit ab officio, & appellatio admittenda in devolutivo tantum: quoniam tam text. d. c. cum inhibito, quam Concilium, mandant quod hoc crimen, cognita culpa puniatur, quod si Episcopus non faceret graviter peccaret, ut ex Boff. de matrim. c. 6. §. 22. n. 69. tradit Pignatell. dict. consult. 47. n. 21. in fin. tom. 4. Et est notandum, quod denunciationes matrimonii in dubio non præsumentur factæ, sed ab allegante probandæ sunt, ut tenet Ricc. dec. 152. n. 1. & per tot. par. 3.

Per triennium ab officio suspendimus. ¹⁸ Id est à functionibus, seu muneribus Parochi, & ordinis executione, ac exercitio, non autem a beneficio, nisi ab Episcopo pœna aggravetur. Hæc autem censura non est latæ, sed ferendæ sententiæ, & ideo in formula ab Ordinario fertur, non autem declaratur incurfa, & quamvis nonnulli DD. quos refert & sequitur Sayr. de censur. lib. 4. cap. 15. num. 8. voluerint, quod sit latæ sententiæ, contraria tamen sententia, quam tenent mox citandi, verior est, quia verba illa textus --- per triennium ab officio suspendatur, sunt futuri optativi, & exigunt, ac respiciunt actum, & ministerium Judicis, prout quando canon dictat excommunicetur, ita Sanchez de matrim. lib. 3. disput. 48. num. 2. quem sequuntur Barb. in d. c. cum inhibito n. 23. in fin. Bonac. de sac. matrim. q. 2. punct. 8. n. 50. ver. dice.

dico tertio, Pirhing. in jus can. lib. 4. tit. 3. n. 42. Pignatell. consult. 147. n. 19. tom. 4.

- 19 Ab hac tamen censura, postquam erit promulgata, non poterit Ordinarius Parochum absolvere, quia illum non imponit jure suo ordinario, sed tanquam Executor Concilii Lateranensis, quod cum tempus durationis præfiniverit, non potest inferior illam relaxare, ut de veriori docent Sanchez. de matrim. d. lib. 3. disp. 52. n. 3. Pirhing. loco citato n. 44. Pignatell. d. n. 19. Sayr. de censur. lib. 4. d. cap. 15. d. num. 8. in fin. Guttier. de matrim. cap. 75. n. 23. & 24. Biff. hierurg. lit. D n. 90. §. 27. & alii ab eis allegati.

- 20 Si autem Parochus ex aliqua justa causa unam tantum denunciationem omitteret in casu, quo moraliter certum esset, nullum inter contrahentes subesse impedimentum, tunc mitius cum eo agendum erit, quia in tali casu non adest præsumptio, nec contemptus, nec eum peccare saltem mortaliter putat Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 5. n. 7. Et cum suspensio jure afflictæ, non nisi ob peccatum mortale incuratur, ut ait Sayr. de censur. lib. 4. c. 1. num. 20. ideoque ab ista suspensione trienniali esset excusandus, non tamen sine aliqua alia pena mitiori arbitraria dimittendus; nisi causa omissionis esset valde rationabilis, & urgens, quia ut advertit

- 21 Pac. Jord. elucubr. tom. 1. lib. 3. tit. 7. n. 39. ob istam omissionem tertie denunciationis possunt evenire gravia damna. Quando autem Parochus assistit matrimonio contra prohibitionem Episcopi, qui ad indagandum de aliquo impedimento dirimente, vel ad sedandas inimicitias, ad tempus mandat differri, etiam tunc (quia peccat graviter non parendo) pena arbi-

traria punitur, ut ait Biff. hierurg. lit. 41. num. 1. §. 1.

Et ad valvas Ecclesiæ Parochialis de-
nunciari mandamus. Hoc dicitur in formula ad ostendendum, quod hæc Suspensionis sententia, debet affigi, & publicari ad Valvas Ecclesiæ Parochialis, ad hoc ut innotescat Parochianis, ne amplius durante suspensione, nec petant, nec recipiant a Parocho suspenso Sacramenta, quia si Parochus suspenso nominatim, & publice non denunciaretur, licet possent petere, & ipse absque incurfu in irregularitatem ea conferre, ut tradit Sayr. de censur. lib. 4. cap. 11. num. 3.

Et nota etiam, quod ea, quæ dicta sunt de Parocho sæculari, militant, & æquè benè applicantur Parocho Regulari, qui in exercitio, & administratione Curæ plenarie subiicitur Ordinario, ut alibi ostensum fuit, & quod in dispensatione denunciationum, si contrahentes sint diversarum Diæcesum, Ordinarius unius ex eis, potest cum utroque dispensare, ut docet Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 7. n. 7. ex rationibus, quas adducit eod. lib. disp. 9. n. 4. Gavant. in manual. verb. matrimonii denunciationes num. 20.

De Suspensione ferenda contenta in cap.
Episcopus 35. dist.

Ludus alearum, five chartarum, plurimum malorum sentina, ut à Clero arceatur, Ordinarii pro posse curare debent, Clerici autem, & præsertim hi, qui in sacris ordinati sunt, si moniti à tali ludo nolunt abstinere, & obedire detrectant, eos à Divinis suspendere aliquando expediens, & utile erit, sequenti formæ,

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A V I

VIsis, & attenta informatione capta, ex qua constat, Presbyterum N. aleis ludere solitum, monitioni sibi factæ, ut à tali ludo abstinere sub pœna suspensionis non paruisse, imò adhuc d. ludo etiam cum laicis deservire (vel Tabernas frequentare) eum à Divinis suspendimus per tres menses, & suspensum declaramus, & denunciamus, & eidem intimari mandamus.

(N. Vic. Gen.)

N. Actuarius.

S U M M A R I U M.

- 1 Ludus alearum prohibetur, tam jure canonico, quam jure civili.
- 2 Datur formula monitionis cessationis ab hoc ludo, & informationis capiendæ, & n. 3.
- 4 Datur formula suspensionis à Divinis, ex informata conscientia.
- 5 Episcopus in delictis difficilis probationis, sibi notis, potest extrajudicialiter, & sine processu, Clericos, & Presbyteros à divinis suspendere.
- 6 Qui raro, & modice ludit recreationis gratia, non est processandus, quia non dicitur aleis deservire, & num. 11.
- 7 Clerici non sunt puniendi pro ludo alearum (nisi sint publici Aleatores) quando non præcessit monitio, ut desisterent.
- 8 Clericis prohibitum est cum laicis ludere.
- 9 Clerici dicuntur ludo aleæ deservire, si ludant frequenter, vel notabilem pecuniæ summam, ludo aleæ exponant.
- 10 Consuetudo nutritiva peccati, non excusat in conscientia, & n. 12. 13. & 14.
- 11 Mala, & peccata, quæ ex ludo aleæ proveniunt, enumerantur.
- 12 Episcopi, & Regulares, non debent ludere aleis, & n. 17.

- 18 Clerici Aleatores, & Tabernas frequentantes, arbitrio Episcopi puniuntur, & n. 19.
- 20 Intimatio Decreti suspensionis, vel interdicii tripliciter fieri potest, & declaratur modus.
- 21 Præceptum Judicis, quo injungitur, ut quis se constituat in carceribus, est nullum, & injustum, & tanquam à jure improbatum sperni potest, & num. 22.

ADNOTATIONES.

EX QUACONSTAT. Quia ludus ille non tantum canonico, sed etiam jure civili (ob excessus, & crimina, quæ ab illo oriuntur) prohibetur, ut in leg. alearum 15. Cod. de relig. & sump. funer. Auth. interdiciamus de Sanctis. Episc. à Clericis est fugiendus, & ab Ordinariis inquirendus, & quos inveniat illum frequentare, moneat prima vice paternaliter, ut abstineant, si non pareant, secunda vice moneat judicialiter sic.

Moneris tu N. ut abstineas à ludo alearum, sive Chartarum, tam in publico, quam in privato sub pœna suspensionis à Divinis, aliisque arbitrio, quoniam, &c. Instan. Promotore Fiscali Curie Episcopalis, &c.

Monitione executâ, & in actis Curie reproductâ, si Clericus non desinat ludere, examinandi erunt super transgressione monitionis testes, qui si illam probent, proceditur ad suspensionem, pro-

ut in formula, pro tempore Judici bene viso, habito respectu ad circumstantias plus, vel minus transgressionem aggravantes. Quod si per testes transgressio probari non possit, prout sæpè contingit ob versutiam ludentium, & fidem datam sociorum ludi, si Judici de ea certò constet aliunde, poterit ad hanc pœnam, extrajudicialiter procedendo ex sola informata conscientia devenire, Decretum ita formando.

⁴ *Conflito Nobis, Presbyterum N. esse reum criminis, eum ob causas, quæ animam nostrum digne movent, & de quibus Deo, & Sedi Apostolicæ cum habuerimus in mandatis, rationem reddere debemus, & ex informata conscientia, à Divinis suspendimus per sex menses, & suspensum declaramus, ac ei decretum suspensionis intimari mandamus.*

N. Episcopus N.

N. Actuarius.

⁵ Hoc enim casu Episcopus (qui subscribere debet Decretum, & non Vicarius) relicta via judiciali procedit contra reum ex informata conscientia extrajudicialiter, & illum punit pro crimine occulto sibi noto, nulla facta mentione delicti in specie, quod commisit, & in foro externo probari non potuit, nè detur ei ansa appellandi, & de nullitate, seu injustitia reclamandi, ob defectum processus. Et hoc remedio uti poterit in aliis casibus difficilis probationis mali exempli, nè delicta, & excessus remaneant impuniti, juxta sibi traditam facultatem à Concilio Trid. in c. 1. sess. 24. de reform. & prout hoc facere posse jam declaravit Sac. Congreg. Concilii in Bononien. 14. Novembr. 1654. in qua cum supplicatum fuisset decretari -- *An Ordinarii locorum facultate sibi concessa à Sac. Conc. Trid. sess. 14. cap. 1. de reform. liceat ob legitimas causas suspendere etiam extrajudicialiter Clericos, & Presbyteros seculares, etiam Parochos sibi subditos, sublata eis potestate appellandi.* Congreg. Concilii censuit Ordinarii ut supra, licere, quam declarationem refert Crispin.

de visis. pastor. part. 3. §. 3. num. 5.

Aleis ludere solitum. Hoc dicitur ad demonstrandum, quod inquisitio, & processus instrui debet adversus Clericos Consuetudinarios, qui pœnam suspensionis merentur: alii enim qui raro, & modicè ludunt non sunt processandi, prout colligitur ex citato text. in d. cap. Episcopus ibi -- *aleæ, atque ebrietati deserviens*, idest, ut ait ibi gloss. valde serviens, Barb. ibi num. 5. Menoch. de arbitr. cas. 399. num. 19. & 20. Hoc namque interdictum pertinet ad solitos ludere, sive ad frequentantes aleas, sive ad deservientes aleas, ut notat Martin. del Rio disq. magic. lib. 4. c. 4. quæst. 2. lit. D. pag. mibi 443. & ideo, qui occasione convivii, recreationis, vel causa honoris per modicum tempus aleis ludit excusatur, ut tradunt Graff. dec. aur. p. 1. lib. 2. cap. 121. num. 11. Graff. de effect. cler. effect. 22. n. 27. & seqq. Pirhing. in jus can. lib. 3. tit. 1. num. 25. ubi hæc habet -- *Clericos ludentes aleis raro, & modicè ob recreationem, omnino excusari à peccato, si lex Diocesana ipsis non prohibeat tales fortunæ ludos, & si (adde tu) caveant fraudes, dicta, & facta turpia.*

Monitionis sibi factæ. Clerici, nisi sint publici aleatores, non debent pœna suspensionis puniri pro ludo aleæ, nisi prius fuerint moniti, ut desinant, & cessent aleis ludere: monitione autem facta, si non desistant, & adhuc perseverent, pœna gravanda erit Judicis arbitrio, ut volunt Menoch. de arbitr. d. cas. 399. num. 3. Lel. Zecchi. de republic. Ecclesiast. tit. de Cleric. n. 7. vers. quinquagesimo octavo §. Similiter: Ideoque, ut Clericos aleatores de inobedientia inexcusabiles reddat, & in re prohibita reddat contumaces: Ordinarius monitionem præmittere non obliviscatur.

Dicto ludo etiam cum laicis deservire. Clericis prohibetur, non tantum cum laicis ludere ludo alearum, sed etiam alio ludo licito, aded, ut casus inde proveniens, Clerico imputetur, c. continebatur ubi gloss. 2. de homic. Graff. decif. aur. par. 2. lib. 3. cap. 9. num. 12. & 13. Dicitur autem Clericum ludo aleæ deservire, si frequenter ludat, aut notabilem pecu-

N. 4. nix

niæ summam spectato statu suo, ludo aleæ exponit, nam tunc eum peccare mortaliter, maxime si pecunia exposita sit de bonis Ecclesiæ, ferè omnes DD. admittunt, & præsertim Navar. *manual. Confess. cap. 20. num. 9.* Graff. *d. c. 9. n. 10.* Graff. *de effect. cleric. d. effect. 22. num. 32.* & *seqq.* Pirhing. loco supra citato *d. n. 35.* Sebast. Medic. *tom. 3. in sum. peccat. part. 2. tit. 7. quæst. 26. ver. tertia sit conclusio,* Pignatell. *consult. 93. num. 9. tom. 6.*

10 Neque ab hac ludendi aleis prohibitione Clericos excusat disterium in ore vulgi positum, quod canones, id prohibentes, sint antiquati, & per desuetudinem jam fuerint abrogati: cum passim multi Clerici aleis ludant, & non puniantur, nec Confessarii scrupulum de hoc ingerant: etenim respondetur. Primo, quod non minus ardebunt qui cum multis ardebunt, ut ait *glos. in cap. exigit. verb. præscribere de cens. in 6.* Secundò, quod ludus iste prohibetur Clericis sub gravi pena depositionis ab officio, quæ mortalem culpam præsupponit, & includit, ut firmant DD. superius allegati, & sic cum asserta consuetudo sit nutritiva peccati, non consuetudo, sed corruptela nuncupatur, quæ non potest excusare in conscientia, Sabell. in specie de consuetudine ludendi alei in *sum. divers. tract. 5. Ludus num. 8. vers. quibus addo,* Giballin. *ad Constit. Egid. lib. 2. c. 4. num. 4.* Et hoc

11 enim ludo frequentato oriuntur, cupiditas lucrandi radix omnium malorum, mendacium, verba obscæna, otiosa, & vana, blasphemiar, ira, desperatio, corruptio astantium, scandalum bonorum, & contemptus prohibitionis Ecclesiæ, & demum tria pretiosa amittuntur, nempe, tempus, pecunia, & devotio, ut advertit Graff. *d. c. 9. num. 23. & 24.* ubi dicit quod iste ludus propter mala prædicta est fugiendus, tanquam res detestabilis, Barb. in *c. Clerici num. 6. de vit. & honest. cleric.* & latius dixi ego in *part. 1. in Appendic. pag. 360. num. 27.* Proptereaque, qui ludendo aleis, se exponit periculo peccati, peccatum committit, quod non excusatur à consuetudine peccandi, ut probant Pignatell. & Sabell. loco mox supra allegato.

Tertiò respondetur, quod *cap. 1. dist. 13. 35. & cap. penult. de vit. & honest. cleric.* ludum alearum Clericis prohibentes, fuerunt à Concilio Trid. *sess. 22. cap. 1. de reform. expressè innovati,* ibique abrogantur consuetudines contrariæ, & injungitur Episcopis ut eis non obstantibus, canones quoad hoc observare faciant -- ne subditorum neglectæ emendationis, ipsi condignas, Deo vindice, penas persolvant (sunt verba Concilii.) Hinc duæ emergunt propositiones, quæ lutores devincunt, altera, quod cum Decretum Conciliare contineat clausulam irritantem, excluditur contra illius dispositionem omnis prætenfa contraria Consuetudo. Gonzal. *ad regul. 8. gloss. 15. num. 37.* Pignatell. *consult. 16. num. 4. tom. 7.* Card. de Luc. *d. juris d. disc. 42. num. 85.* Rot. cor. Du. noz. *jun. dec. 894. num. 7. & seq.* Altera, quod Episcopus, nisi velit ipse penas culpis Clericorum ludentium debitas coram Deo persolvere, non potest eos in hoc malo abusu tolerare, nec excusare, Graff. *de effect. cleric. d. effect. 22. num. 21.* qui sic ait -- *ampliatur iste effectus, ut in tantum sit verum quod Clerici ludentes non possunt excusari contraria consuetudine, quia talis consuetudo est damnata, & diceretur potius corruptela cap. inter dilectos, & ibi* 14 *scribentes de excess. prælat. & tu lector adde, quod hæc consuetudo non excusat quo ad Deum, sed accusat, Piafec. in par. 2. c. 5. art. 3. num. 114.* latè Paril. *de resign. benef. lib. 5. quæst. 6. num. 120. & quatuor seqq.*

Quartò negatur suppositum, quod 15 Confessarii non faciant de hoc ludo Clericis penitentibus scrupulum, quia id evenire solum potest, vel quando Clericus raro, & modice ludit recreationis gratia, ut supra admissum fuit, vel quando, ut morem gerat alicui personæ, cui aliquo rationabili respectu, debetur reverentia, & obedientia ludit, quia ille imperat ludere, etiam frequenter sine periculo peccandi. Cæterum Confessarius tam tenuis litteraturæ, qui absolvat Clericum ludo aleæ inservientem, sine correctione, sine penitentia, & sine admonitione ut abstineat, apud me non invenitur, sed penitens, qui de hoc

hoc ludo nullum sibi faciat scrupulum, inveniatur, consentio.

- 16 De Episcopis, qui ludo aleæ nunquam debent ludere, ut monet Grass. *de effect. cleric. d. effect. 22. num. 42.* non loquor, quia nefas est dubitare inter eos aliquem inveniri, qui hoc licitum sibi putet, si enim ludus iste damnatur in Clericis, quid erit dicendum in Episcopo, & si Præsul est lusor, quomodo baculo pastoralis attrahentur peccantes, & reducuntur vagantes? juxta versum quem refert gloss. in c. unico verb. propter de Sacra Unct.

Attrahere peccantes, rege justos, punge vagantes.

- 17 Nec minus loquor de Religiosis Claustralibus, quibus satis est proponere monitum, Passerin à Sextula in tract. de stat. hom. tom. 2. q. 187. art. 2. num. 344. ubi sic inquit -- Indè est, quod nedum in Religionibus observantibus, sed in omni Religione Prælati, hujusmodi pestes, & ludos voluptuosos nulla consuetudine obstante juxta sancita in Concilio Trid. Sess. 22. cap. 1. extirpare debent, & graviter peccant si id non faciunt, & si hujusmodi ludos permittunt, & multo amplius si dant licentiam ludendi suis subditis: manifestum enim est, quod per usum horum ludorum sub prætextu recreationis Fratrum, sternitur via ad dissolutionem Religionum, & præcipue sancta paupertas evertitur. Hæc Passerinus, quæ verissima sunt, quia ludere ludo prohibito, & statui religioso indecenti, non censetur honesta recreatio, ut bene observat Tambur. de jur. Abb. tom. 2. disp. 22. q. 12. n. 5.

- 18 A divinis suspendimus. Licet Clerici aleatores juxta rigorem citati text. in d. c. 1. diff. 35. si sint in sacris constituti, deponendi sint, & cæteri minorum ordinum excommunicandi, tamen hodie ex communi praxi, pœna Clerici aleatoris est Judici arbitraria, qui pro modo culpæ, & ludentium consuetudinis temperat, & auget pœnam, ut tradunt Grass. *de effect. cleric. d. eff. 22. num. 20.* Pignatell. d. consult. 93. num. 30. tom. 6. & sic non solum suspensione à Divinis, quæ est species dispositionis ad tempus, sed carcere

si clericus lusor non habet in ære, juxta versum.

Corpore det pœnas, qui caret ære malus.

Aut multa pecuniaria locis piis applicanda, lutores hujusmodi puniendi erunt ut cessent ludere.

Eadem pœna coerceri debent Clerici 19 Tabernas frequentantes, nisi sint in itinere, c. fin. de vit. & honest. cleric. c. nulli diff. 44. Bellet. *disquis. cleric. part. 2. de pœn. cleric. §. 15. n. 2. & 4.*

Et eidem intimari mandamus, Intima- 20 tio Decreti suspensionis, sive alterius censuræ tripliciter fieri potest. Primo; modo, & forma ordinaria, nempe per publicum Nuncium dimissa copia Decreti in manibus suspensi, vel interdicti, cum relatione exequutionis in actis facienda. Secundò per Cancellarium, sive Actuarium Curiae coram testibus. Tertio per subscriptionem ipsius suspensi, sive interdicti, acceptando Decretum in mansionibus Judicis, ne evadat publicum, & hic ultimus modus solet praticari in delictis occultis, ad evitandam diffamationem suspensi, v. g. in Clerico de adulterio, aut stupro imputato, qui apparenter potest de adulterio, vel stupro absolvi, secreto tamen, & in Camera, in penam pecuniariam, & suspensionis à Divinis condemnatur, juxta notata per D. Raynal. *observ. crim. suppl. ad c. 28. suppl. 1. n. 30.*

Advertere hic debent Episcopi, eorumque Vicarii, quod si pro hujusmodi vel aliis delictis velint delinquentes Clericos carcere punire, constructo processu, non debent eis præceptum injungere ut compareant, & se constituent in carceribus sub pœna pecuniaria, & in subsidium censurarum, nec minus si contumaces fiant præcepto, multam exigere, quia tale præceptum tanquam nullum, injustum, & iniquum non obligat, & sperni potest, cum nemo carnem suam odio habere debeat, nec se ipsum prodere, & in carceribus constituere ut de communi volunt Cyriac. *contr. 101. n. 65.* Tondut. *de prevent. part. 2. cap. 43. n. 1. & 2.* & per consequens nec pœna in præcepto comminata poterunt multari.

Et

22 Et quamquam contraria praxis frequenter servetur in Curiis Episcopalis. Regni Neapolitani, illam tamen dum Venusii eram Vicarius servare nolui, quia tum à jure, tum à DD. supra allegatis improbat, & aliis concordantibus citatis fufius reprobatur D. Raynald. *obfer. crim. fupplem. ad cap. 2. fupplem. 2. ann. 135. ad n. 147. & n. 172.* Et ad fummum ex vi præcepti ad informandam Curiam, & aliorum fimilium; delinquentes poterunt folùm effici, & reddi contumaces ad effectum, ut habeantur pro confefsis, & convictis, aliis extantibus indiciis, & probationibus; & ut tanquam tales condemnari poffint in pœnam patrati delicti, non verò ut valeant condemnari in pœnam comminatum in præcepto, feu citatione, ut Div. Raynald. obferuat ibid. n. 143.

De fufpenfione contenta in c. dolentes de celebrat. miffar.

Ut Divina officia ftudiofè, & devotè celebrentur, præfertim in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclefiis Epifcopi, aliæ Ordinarii, evigilare debent. Quare fi ad reformandam choralium feftinantiam, fcurrilitatem, & inde votam pfalmodiæ recitationem, feu corporis compofitionem, paternæ admonitiones, & charitas benigna Paftoris non juvant, nec profunt, potestas omnino adhibeatur, & pœna fufpenfionis in hac Decretali Concilii Generalis Lateranenfis fub Innoc. III. emanatæ contenta coercendi erunt refractarii, præmiſſo Decreto fequenti.

Sententiæ, fivè Decreti Sufpenfionis.

F O R M U L A VII.

Vifa, & attenta informatione capta, ex qua conſtat Canonicum (fivè Presbyterum) N. & Canonicum N. Decreti Concilii Lateranenfis, & noſtri Edicti, fuper devota, & ftudioſa Divinorum officiorum celebratione, & intereſſentia, etiam poſt paternales admonitiones noſtras, transgreſſores, & violatores exiſtere, ipſos à divinis (feu ab officio, per tres menſes ſuſpendimus, & ſuſpenſos totaliter declaramus, & denunciamus, & intimari, & ad valvas Capituli publicari mandamus.

N. Vic. Gen.

N. Actuarius.

S U M M A R I U M.

- 1 Laici ſunt idonei Teſtes ad probandas ſcurrilitates Clericorum in Choro.
- 2 Edictum affixum in Sacrario, ſtat loco monitionis.
- 3 Canonici tenentur intereſſe lectioni Canonici Theologi.
- 4 Prætenſio præcedentiæ, non excuſat à reſidentia, quando Epifcopus locum assignavit.
- 5 Canonicus primo receptus, an & quando locum cedat Canonico Presbytero,

- ſecundo recepto, & ſtallum recuperet, ſi fiat Sacerdos offenditur, & n. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. & 13.
- 14 Presbyteri ſimplices, debent inter ſe præcedere juxta antianitatem ſuſcepti ordinis Presbyteratus, etiam ſi aliquis ex eis ſit Doctor, vel Vicarius foraneus.
  - 15 Conſuetudo immemorabilis nunquam cenſetur excluſa, & n. 16. & 17.
  - 18 Conſuetudo, quæ in loco viget, ut Vicarius foraneus præcedat alios Presbyteros, ſervanda eſt.

19 Vi-

- 19 Vicarius foraneus, alios Presbyteros antianos non præcedit, etiam si sit Vicarius S. Officii.
- 20 Canonici, & alii Presbyteri Choro ad dicti, quando dicantur transgressores, dolentes de celebr. missar.
- 21 Episcopus non potest Beneficiati addere onera in fundatione non apposta, aut à Sac. Canonibus non imposita.
- 22 Ordinarii locorum in condendis legibus, & statutis, non quod est melius simpliciter, sed quod est melius possibile velle debent.
- 23 Choro inservientes, simoniti etiam per Edictum, non se emendant, & indevoti persistunt, sunt sine venia suspendendi à divinis, etiam ex sola informata conscientia.
- 24 Episcopus diebus festis, interesse debet Choro, & afferuntur rationes.

ADNOTATIONES.

EX QUA CONSTAT. Si de transgressionibus legis Ordinarii, & aliis à jure prohibitis actionibus, juridicè constare non possit, ut pote, quia testes potentiam, & vindictam transgressorum formidantes, trepidant veritatem propalare: utendum, erit remedio Concilii jam insinuato in præcedenti formula, advertendo, quod ad probandum hoc crimen non solum sunt idonei testes clerici, & Presbyteri qui sedent in Presbytero, sed etiam laici extranei, qui dum in Ecclesia morantur observare, audire, & videre possunt actiones choralium prohibitas.

Et nostri Edicti. Hac clausula in formula expressa, commonetur Episcopus, Ordinarius ut in primordio sui gubernii debeat edocere capitula suæ Diœcesis, quomodo in Choro, sit psallendum, qua pausa, & compositione corporis, & devotione, juxta Formulam à me datam sive aliam similem, & observantiam ordinationum, & præceptorum injungere non solum sub pœna punctaturarum, sed etiam suspensionis à Divinis, nam post hujus Edicti evulgationem, choro inservientes, si fiant transgressores, possunt puniri absque alia monitione, cujus loco

successit Edictum quod loco patenti in Sacratio affixum stare debet.

Et interessentia. Præter chori interessentiam, debent Canonici intervenire concioni tempore quadragesimæ, nec non lectioni faciendæ per Canonicum Theologum qui idcirco tenetur diebus præscriptis explicare Sac. Scripturam, nec potest ab hoc onere se eximere sub prætextu, quod non habeat auditores, ut declaravit Sac. Congr. Concilii in Fundana 15. Octobris 1618. lib. 4. Vist. Sac. limin. quam per extensum refert Crisp. inter Decreta Vist. Apostolic. quæ typis Montis Falsici edidit anno 1703. c. 5. §. 2. num. 1. his verbis -- lectioni Sac. Scripturæ teneri saltem assistere Canonicos, ideoque Canonicum Theologum injunctum sibi munus, hoc certè prætextu detrectare non posse, quod nullum habeat auditorem, ac proinde ab Episcopo cogendum esse statutis diebus ad ipsius Sac. Scripturæ expositionem. Et concordant alie declarationes, & auctoritates à me allegatæ part. 1. tit. 2. ad form. 5. num. 8. & 9. par. 2. tit. 16. ad form. 10. num. 6.

Et quatenus aliquis ex Canonicis sive Præbendis, Officiis Divinis in Choro, Concioni, aut lectioni Canonici Theologi, interesse recusaret prætextu præcedentiæ, & dignioris loci non dati non debet per hoc excusari; sed subtractione distributionum, & contumacia durante aliis penis erit mulctandus; quoties ab Episcopo (qui omnes controversias inter Ecclesiasticos de præcedentia componit appellatione remota, Concil. Trid. c. 12. sess. 35. de regular. ibique Gallemart. n. 1. Gavant. in manual. verb. præcedentia num. 1.) fuerit assignatus locus in quo stare, & sedere debeat saltem provisionaliter, donec in petitorio controversia decidatur.

Et quia frequenter talis controversia oriri solet inter Canonicos diversi ordinis, puta quia Canonicus Diaconus primo loco in Capitulo, & Choro receptus non vult locum cedere Canonico Presbytero postea proviso: vel Canonicus Diaconus primo receptus, qui locum cessit Canonico Presbytero secundo proviso, factus Sacerdos vult locum recuperare, & aliam à stallo depellere, est sci-

sciendum, quod ad servandum ordinem hierarchicum in præeminentiis, est attendenda ordinis prærogativa, juxta definitionem *text. in c. statuimus de major. & obed. & ideo in primo casu Sac. Congr. Rituum sæpe sæpius declaravit, quod Canonicus Subdiaconus, aut Diaconus, teneatur locum digniorem cedere Canonico Presbytero, licet postea recepto, & amissio, ut patet tam ex Decretis antiquioribus, quæ congerit Pignatell. *consult. 55. n. 12. & seqq. tom. 3.* quam ex aliis recentioribus, quæ à me relata fuerunt *tom. 1. tit. 2. ad form. 4. num. 23.* & hoc non obstante Ecclesiæ, in qua recipitur contraria consuetudine, quæ abusus dicitur ut habetur in Decreto per extensum adducto à Ricc. *collect. 1446.**

7 In secundo vero casu, Panimoll. *dec. 1. annot. 8. n. 26.* tenet, quod ubi præbendæ non sunt distinctæ, sed omnes requirunt ordinem presbyteralem, præcedentia competat secundum ordinem receptionis, adeo ut si primus receptus non sit Sacerdos, donec ordinetur, præcedat Sacerdos secundo receptus; sed postquam promotus fuerit ad sacrum presbyteratus ordinem, habere debeat præcedentiam, & locum secundum tempus suæ receptionis, prout si à principio fuisset presbyter, cum non amiserit suum jus & quod Canonicus Presbyter secundò receptus, debeat libere dimittere locum primo recepto, & deinde Presbytero ordinato restituere, & eum in omnibus reintegrare, & allegat Barbof. *in sum. decis. Apostol. collect. 91. n. 5.* & alias auctoritates.

8 Huic opinioni assistit regula, *qui prior est tempore, prior est jure*: ex qua provenit, quod Canonicus, qui prius cepit possessionem debeat habere præcedentiam in Choro, in danda voce, & aliis juribus, ut firmant Gonzal. *ad regul. 8. §. 3. progm. num. 24. & 25.* Ricc. *in prax. rer. for. Eccles. part. 1. resol. 565. num. 4.* & ratio ea est, quia jus præcedentiæ non oritur ex dignitate, vel prærogativa alicui concessa sed ex sola possessione, & illius exercitio, ut ajunt Gonzal. *gloss. 5. §. 9. num. 116.* & Lotter. *de re benef. lib. 2. quæst. 25. n. 38.* & alii ab eis allegati.

9 At licet hæc de juris rigore urgeant:

nihilominus videtur dicendum, quod etiam in d. secundo casu, Canonicus secundò receptus, qui tanquam Presbyter præcedentiam obtinuit, debeat manuteneri, quamvis Canonicus Diaconus primò receptus postea fiat Sacerdos; quia jus prælationis semel adeptum, nunquam ammittitur, ut Sac. Congr. Rituum declaravit, teste Pignatell. *dict. consult. 55. num. 25.* Nec subsistit in jure prout dicit Panimoll. quod Canonicus Diaconus per cessionem loci Canonico Presbytero factam non amiserit jus, & ideo debeat jam ad Sacerdotium promotus reintegrari, quia hoc jus non potest stare in suspensio, nisi admittatur absurdum contra dispositionem *text. in l. fin. ff. commun. præd.* imò juris est quod semel extinctum, & amissum, amplius non reviviscat, nisi per Principem iterum concedatur, ut in terminis præcedentiæ ait Navar. *conf. 10. n. 5. de major. & obed.* etiam si postea causa amissionis cessaverit Cyriac. *contr. 310. num. 113. 114. & 115.* Et hinc est, quod in provisione Beneficii jurispatronatus, proximior, qui est præsentandus si tempore præsentationis non est capax, non tollit jus quæsitum remotiori præsentato, quamvisabilitas proximioris superveniat, Card. de Luc. *de jurep. disc. 45. num. 6.* imò proximior in præjudicium remotioris jam præsentati, & habentis requisita, nec est dispensandus à Papa, ut respondit Sac. Congregat. Concilii in una Bononien. 16. Julii 1695.

Neque obstat regula, *qui prior est tempore, prior est jure*: quia habet locum quando cætera sunt paria, & non habet locum quando est expressum in jure contrarium, ut expressum reperitur in *dict. c. statuimus de major. & obed.* ut respondet Navar. *in d. conf. 10. num. 8. & 9. tit. eod.* Nihilque facit distinctio Præbendarum: quia sive sint distinctæ, sive non, semper viget ratio ordinis hierarchiæ: ut qui prior est in ordine, in loco etiam præcedere debeat: & demum non obstant rationes, & auctoritates in contrarium suprà allegatæ: quia in materia præcedentiæ inter Ecclesiasticos, standum est declarationibus Sac. Congr. Rituum, ut monet

monet Card. de Luc. de præminen. disc.
23. num. 4.

Si autem præcedentiæ controversia
oriatur in aliis Ecclesiis, in quibus Ho-
ræ Canonice, & alia Divina Officia per-
solvuntur, prout in Collegiatis, vel in
receptitiis, in quibus Clerici, & Presby-
teri patrimoniales, ad participationem
reddituum massæ communis non admit-
tuntur, nisi illis more Canonorum in-
serviant: tunc eadem regula servanda
erit, ut qui prius presbyter fuerit ordi-

14 natus aliis postea ordinatis præcedere de-
beat, etiam si inter eos adsit Doctor, vel
Vicarius Foraneus Episcopi, qui alios
Presbyteros non procedit ex hoc solo,
quod sit Vicarius: quia ratione hujus of-
ficii, nulla ei competit præcedentia in
Choro, sessionibus, processionibus, &
aliis actibus, & functionibus Ecclesiasti-
cis, ut pluries Sac. Rituum Congreg. de-
claravit, cujus decreta congerit Barbof.
de Canonic. & Dignitat. cap. 5. num. 57. non
obstante contraria consuetudine, idem
Barbof. loc. cit. c. 18. num. 33. & in summ.
decis. Apostol. collect. 718. n. 2. & 3.

15 Veruntamen per hæc Decreta, non
censetur exclusa consuetudo contraria im-
memorabilis, cui nunquam derogatur,
nisi expresse dicatur, prout planum est, in
lege Cæremonialis, in Decretis Concilii
Trident. & in Constitutionibus Apostoli-
cis. De libro enim Cæremonialis, quod
non tollat immemorabilem, jam sæpe
declaravit Sac. Congr. Rit. prout refert
Barbof. in summ. decis. Apostol. collect. 78.
num. 5. quamvis in Bulla confirmatoria
sit expresse derogatum consuetudinibus
contrariis, & in Salamantina 10. Janua-
rii 1604.

16 De Decretis Concilii Trident. habentibus
Decretum irritans, & clausulam
sublata, quod non tollant immemora-
bilem, jam pluries tenuit Rot. & præci-
se in Legion. Parochialis 27. Aprilis 1703.
§. Nec dici potest coram Pio impressa post
me par. 2. decis. 47. in qua aliæ Decisio-
nes allegantur.

17 De constitutionibus Apostolicis, quod
nunquam censeantur derogare immemo-
rabili, nisi expresse de immemorabili
mentio fiat, firmavit eadem Rot. in Bur-

gen. juris deputandi Curatum 21. Februar.
1684. coram Albergato §. Corruere pa-
riter impressa post me distinct. part. 2.
decis. 12.

Et sic, si in aliqua Ecclesia ex Consue-
tudine immemorabili, Vicarius foraneus,
ratione Officii alios Presbyteros, quam-
vis antianos præcedit, servanda est quia
in jure honorifico præcedentia ablata de-
formitate, totum facit consuetudo, Rot.
coram Seraph. decis. 716. n. 17. Panimoll.
d. decis. 1. num. 19. & 20. & favore Vica-
rii foranei servandam esse, respondit quo-
que Sac. Congreg. Episc. & Regular. prout
referunt Nicol. in Flosc. verb. Vicarius n.
81. & in lucubr. can. lib. 1. c. 28. n. 25. Pi-
gnatell. consult. 83. num. 4. tom. 4. Præcisa
autem hac consuetudine, Vicarius fora-
neus alios Presbyteros antiquiores non
præcedet, etiam si esset Vicarius Tribu-
nalis S. Officii, ut notat Caren. de Sanct.
Offic. par. 1. tit. 11. §. 1. n. 2.

Transgressores, & violatores existere.
Transgressor, & violator decreti Con-
cilio Lateranensis relati in d. c. dolentes di-
citur, qui post evulgationem Edicti Epi-
scopi super illius observantia, pluries pun-
ctatus non se emendat, & monitus non se
abstinet, a colloquiis vanis, risibus, nugis,
sumptione tabacchi, legendis litteris, &
fabellis: item si monitus ut deponat co-
mam fictitiam, si non spallit, vel psallit
oscitanter, & syncopando; si sedit & quan-
do standum est, vel non genuflectit, & cæ-
remonias à rubrica præscriptas spernit in-
devotè complet: hæc & similia cadunt sub
censura d. decreti. Cæterum si Episcopus
in Edicto, præter ea, quæ tempus, ordinem,
devotionem, corporis compositionem, psal-
modiæ integritatem, & pausam juxta ru-
bricas, & morem Ecclesiæ respiciunt, ali-
quid aliud præciperet, vel onus adderet, ad
quod nec de jure, nec ex laudabili consue-
tudine aut statuto, Canonici, vel Clerici
non tenentur, si illud non observarent, nec
executioni mandarent, non dicerentur
transgressores Edicti, nec idcirco suspen-
di, aut alio modo puniri possent; quia
Ordinarium nova onera in fundatione
Beneficiatis, & aliis Clericis à Sac. cano-
nibus, & Conciliis non imposita, addere
seu augere non potest, Barbof. supra Con-
cil.

cil. Trid. c. 5. sess. 25. de reform. n. 7. Ricc. in prax. par. 4. resol. 468. n. 2. ubi hoc ampliat, etiam si aliquo tempore ex sua voluntate præstiterint, Garc. de benef. par. 7. c. 1. n. 111. & 112. Eagn. in cap. conquereute n. 24. & 25. de cleric. non resid. & etiam si consensus Canonicorum antecessorum intercessisset, Ricc. loco cit. resol. 463. per tot. S. Congr. Conc. in Sarnen. 3. Julii 1690. in qua responsum fuit, Episcopum non potuisse addere onus Penitentiariæ, Canonicatui Erecto per Testatorem cum solo onere missarum, & in Asten. 14. Feb. 1699. in qua fuit responsum, onus personalis residentiarum, & celebrationis missarum per se ipsum a fundatore non injectum, non potuisse addi per Executorem Testamentarium, neque in provisione Episcopi.

- 22 Quamobrem Episcopi, & alii Ordinarii, quoties Edicta, & Statuta Synodalia promulgant, debent respicere ulterius, non solum ad jus purum, & rigorosum sed etiam ad homines, ad loca, & ad tempus, quibus, vel in quibus leges sunt constituendæ: nam legislator, qui debet ordinare hominem in finem, non debet respicere in legem absolute, sed prout est applicabilis, & conveniens eis, qui sunt ordinandi per legem in ultimum finem, & sic non quod est melius simpliciter, sed quod est melius possibile velle debet, ut bene advertit Sebast. Medic. tom. 1. in repetit. c. erit 4. dist. n. 55. post tract. de legib. & stat.

- 23 Suspendimus. Qui in Choro Divina Officia indevote, & inordinate recitant & persolvunt, postquam moniti sint etiam per Edictum, & non se emendent, sunt absque venia suspendendi à Divinis in totum, vel à celebratione missæ tantum, aut ab ingressu Ecclesiæ arbitrio Episcopi, ut ait gloss. in clem. cupientes, verb. suspensis de pen. quia Decreto Concil. Lateranensis (quod absolute præcipit, ut studiosè, & devotè celebrentur ibi --- *strictè præcipimus in virtute obedientiæ, ut Divinum Officium nocturnum pariter, & diurnum studiosè celebrent, pariter & devotè*) recusant obedire, & ideo qui nescit sacris parere canonibus, nec sacris administrare est dignus Altaribus, ut inquit D. Gregorius in c. hac consona 25. quæst. 1. hocque faciendum erit etiam sine processu,

& ex sola informata conscientia, juxta modum supra in præcedenti formula innuatam.

Ut autem Canonici, alique Choro ad dicti, & præsertim in Cathedralibus, diligenter intersint, & devotè Divina Officia persolvant, remedium efficax est præsentia Episcopi, qui si juxta monitum c. Episcopus de consecr. dist. 3. saltem diebus festis Choro intererit, defectus tollentur, desides erunt providi, incompoti, modesti, & religiosi, Cariores, & Syncopantes fient graves, & metro sonori, ut monet Navar. in Commentar. de oration. c. 5. n. 16. ubi quod ab hac interessentia Episcopus se excusare diebus Dominicis non sit: nam Regis ad exemplum totus componitur Orbis, nec sic inflectere sensus humanos Edicta valent, uti vita Regentis, ut ait gloss. marginalis in cap. magnæ verb. agitur de vot. & vot. redempt. & ita à loco Sancto removebitur irreligiositas, & laici non vocitabunt ubi est Deus Clericorum; imò sculpere poterit in una Chori parte illud aphorismum D. Augustini. *Hic versatur in corde, quod versatur in Ore.* Et ex alia versus Hic.

Non vox, sed votum, non musica cordula, sed cor.

Non clamor, sed amor pulsatur in aure Dei.

De suspensione ferenda contenta in cap. consequens est 88. dist.

De negociis Clericis prohibitis, & illicitis plura dixi in par. 1. tit. 5. ad form. 9. & in Append. pag. 357. & seq. & p. 2. tit. 16. ad form. 1. n. 22. Hic autem de pena suspensionis qua coerceri debeant alia pauca addenda sunt. Quare si ex processu ad instantiam Fisci, vel partis constructo constet, aliquem Clericum in sacris constitutum, vel Beneficiatum, esse negociatorem, vel aliquod officium, seu exercitium inhonestum, & illicitum exercere, & Ordinarius velit illum censura suspensionis punire, ad sequentem declaratoriam deveniet.

Præterea tenentur Canonici in habitu Canonicali accedere ad domum Episcopi, & illum associare ad Ecclesiam cum Cappa accedentem, & eundem in reditu comitari, etiam si Ecclesia distet à domo Episcopi.

Episcopi per spatium non solum sexaginta, sed centum sexaginta passuum ut ex Decretis Sac. Congreg. Rit. declaratum pluries fuisse testantur Gavant. *in manual. Episc. verb. Canonorum munera erga Episcopum* in additione n. 1. 2. 3. & 4. Barb. *de canonic. cap. 32. n. 2. 3. 4. & n. 22. & 23.* Et quatenus renueret (nisi in contrarium immemorabilis consuetudo adesset) posset illos ad huiusmodi obsequium prestandum etiam censuris compellere, per ea, quæ latè probat Pignatell. *consult. 83. per*

tot. tom. 3. Cum enim Cæremoniale lib. 1. cap. 15. id fieri per Canonicos mandet, per verbum debent, quod iustum, & parendi necessitatem significat, clement. attendentes, verbo debeant de stat. monach. dubium non est, quin possit hanc vim coactivam exercere, & juris remediis uti. Verum est tamen, quod in hoc Episcopi prudentia potius, & suavitas, quam juris rigor effulgere debet: & nunquam excommunicationis remedium adhibere, prout dixi in par. 2. tit. 13. form. 2. n. 10. pag. 43.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A VIII.

Viso, & attento processu constructo contrà Presbyterum N. inquisitum de licita negotiatione (vel de illicito exercitio) ex quo constat de spretu nostræ monitionis, & de illicita negotiatione: eoque monito ad dicendum causam, quare non deberet pœnis sacrorum canonum subijci, & nihil quod relevet deducto, eum à Divinis in totum suspendimus, & suspensum declaramus & denunciāmus; reservato nobis jure contra eundem ad alias pœnas arbitrarias graviores procedendi, quatenus post intimationem præsentis nostri Decreti à negotiationibus (vel illicito exercitio) non desistat, & intimari mandamus.

(N. Vic. Gen.)

N. Actuarius.

S U M M A R I U M.

- 1 Negociatio est triplex æconomica, politica, & lucrativa, & declaratur divisio.
- 2 Clerici pauperes de licentia Episcopi possunt conducere prædia ad colendum, & exercere opera rusticalia, & num. 3.
Dummodo opera non sint sordida, num. 4.
- 3 Clerici etiam si pauperes sint, non locant operas suas ad arandum, vel fodiendum, quia hæc reputantur, inhonestæ: neque in propriis bonis rusticalia agere neglectis muneribus ipsis incumbitibus.

- 6 Clericus Beneficiatus non potest neglectis oneribus Beneficii operas suas locare prætextu paupertatis.
- 7 Opinio gloriæ præfertur opinioni alicuius Doctoris.
- 8 Referuntur objecta Parochorum, qui missam Parochialem pro Populo renuntant applicare, & diluuntur, n. 9. 10. 11. & 12.
- 13 Clerici plura facere possunt, quæ non cadunt sub negotiatione illicita, & enumerantur.
- 14 Clerici, qui habent sufficiens Patrimonium, vel Beneficium, aut honestum exercitium non possunt exercere negotiationem lucrativam.
- 15 Sacerdos, qui utitur orationibus, vel exorcismis ad depellendos morbos, ab Ecclesia non approbatus, illicitè agit.

- te agit, & sunt reprobandæ & num. 16.
- 17 Animalia irrationabilia non sunt exorcizanda, neque anathematizanda, sed jejuniis, & orationibus expellenda, juxta modum hic traditum & num. 18.
- 19 Sacerdos secularis, vel Regularis, qui utitur superstitiosis orationibus sine dolo, si monitus non respiciat est suspendendus, si verò dolose, deponendus.
- 20 Episcopus in delictis pertinentibus ad S. Officium, punit Regulares.
- 21 Censura suspensionis, quæ fertur in pœnam criminis probati, potest infligi absque monitione.
- 22 Datur forma monitionum exequendarum contra Clericos negotiatores, & num. 23.
- 24 Clericus Negotiator appellans à comminatione censuræ, est supersedendum à declaratoria, nisi delictum sit certum, & notorium, quia tunc appellatio non attenditur & n. 25.
- 26 Clerici Negotiatores, sunt censuris puniendi, quia graviter peccant, imò, & aliis pœnis mulcandi.
- 27 Regulares Europæi si sint Negotiatores afficiuntur iisdem pœnis.

ADNOTATIONES.

DE ILLICITA NEGOCIATIONE. Negotiatio triplex est scilicet, œconomica, politica, & lucrativa. Œconomica fieri dicitur in iis, quæ concernunt sui, suæque familiæ sustentationem, pro ut necessitas postulat: politica exercetur causa, vel intentione, succurrendi publicis necessitatibus, & hæc Præsulibus, & Civitatum Gubernatoribus convenit: lucrativa autem exerceri dicitur, quando quis aliquit emit, ut illud postea carius vendat, quæ duplici modo fieri solet: primo quando emptor rem, quam emit artificio, & industria mutat, & meliorat, ideoque carius vendit, hæcque non tam propriè dicitur negotiatio, quam artificium: secundo verò modo quando quis emit ut carius vendat, nullo artificio adhibito, nullaque addita melioratione, &

hæc est propriè negotiatio illicita, quæ Clericis est à jure interdicta, in dict. cap. consequens est 88. dist. & in cap. sed nec, & cap. secundum, ne cleric. vel monac. c. cleric. & cap. fin. de vit. & honest. cleric. & alibi: nam lucrativam primæ speciei possunt exercere si indigeant absque incurſu pœnarum.

Quamobrem de licentia Episcopi, dummodò sint pauperes, possunt conducere prædia laicorum ad colendum: quia hæc non dicitur negotiatio quæstuarialia, ut dicit Graff. de effect. cleric. effect. 6. n. 31. & ideo, ut sibi, & suis quærant victum, & vestitum permissum est eis, ut exerceant opera rusticalia, v. g. fiscellas vincis, & canistra viminibus texere, Arbores plantare, vel inferere, proprias vineas putare, vel fodere, & Olera herbarum Sarculo irrigare, ut dicebat ille, qui dicebat, non sufficit oremus, nisi aremus, text. est in c. 1. de celebrat. missar. ubi dicitur --- deinde peractis horis, & visitatis infirmis, si voluerit exeat ad opus rurale, & tradit quoque Leoncil. de privil. pauper. par. 2. privil. 5. num. 8. imò & in bonis amicorum, & propinquorum operas diurnas præstare, ut illi easdem in prædiis propriis restituant: dummodò opera non sint sordida, & inhonestæ, prout à Sac. Cong. Concilii declaratum fuisse refert Barb. de jure Ecclesiast. lib. 1. cap. 40. num. 127. ubi per extensum Decreta habet.

Non possunt tamen locare operas suas ad arandum, vel fodiendum, quia hæc Clericis illicita sunt, & reputantur inhonestæ, ut docent Genuen. cap. 75. n. 2. in fin. Graff. de effect. cleric. eff. 6. num. 46. neque in propriis bonis rusticalia agere, neglectis muneribus, ipsis incumben-
tibus, sed prius his adimpletis oneribus, tempus quod superest operibus istis vacare possunt, ut dicitur in text. citato, & clariùs expressum habetur in cap. Clericus victum & 1. dist. ubi sic dicitur --- Clericus victum, & vestitum sibi artificioſo, vel agricultura, absque officii sui duntaxat detrimento paret. Ex quo canone infert glos. quod Clericus non possit operas suas per totam diem locare, & si sit Beneficiatus, ut operas suas locet, non valeat allegare paupertatem suæ Ecclesiæ.

fiat: quia sibi præjudicium fecit, quando permisit se promoveri ad tam tenuem Ecclesiam, quæ necessaria non tribuit, *sicut enim Vir* (dicit gloss.) *tenetur ministrare necessaria uxori, quæ tamen est talis quæ ei debitum reddere non valet: ita iste teneatur officiare Ecclesiam, licet pauper sit, & dicere cum Apostolo, scio abundare, & satiari, & esurire.*

7 Hoc glossæ doctrina, quæ præfertur cuicunque opinioni alterius Doctoris, ut ex Baldo tradit Fagnan. *in cap. ne innitatis num. 352. de consuet.* mirabiliter convincit illos Parochos, & Animarum Rectores, qui prætextu tenuitatis Congruæ omittunt missam Parochialem diebus festis de præcepto pro populo applicare, prout illos teneri, jam Sac. Congreg. Concilii pluries declaravit, ut à me in 1. & 2. parte hujus operis ostensum fuit, non obstantibus his, quæ ab eis ad se eximendum afferuntur, nempe.

8 Primo, quod Decreta Sac. Congregat. emanarunt ipsis inauditis, & indefensis, & ideo non efficere asserunt. Secundo, quod cum ex redditibus Ecclesiæ non habeant congruam sustentationem possint eleemosynam pro missa diebus festis celebranda recipere: quia repugnat legi naturali, & justitiæ, quod Parochus laboret, & seminet spiritualia, & temporalia pro victu necessaria, quæ ab Ecclesia non habet, non possit aliunde percipere; dignus est enim operarius mercede sua; juxta illud Luc. 10. Tertio, quod plures DD. celebres teneant, ipsos ad hanc Sacrificii applicationem non teneri. Quarto, quod si ad hoc onus implendum ipsi ratione curæ Animarum tenerentur, multo magis subjici deberent Episcopi, & alii Prælati Regulares, imò & summus Pontifex, & tamen nullus horum (ajunt ipsi) tale onus agnoscit.

9 Ad primum respondetur, quod obligatio Parochorum, & aliorum Curam Animarum habentium applicandi Sacrificium pro Ovis suis, provenit à jure Divino, ut definitum habetur à Concilio Trident. *Sess. 23. cap. 1. de reform.* Unde Decreta Sac. Congregat. nullum onus de novo inducunt, sed dies, & tempus applicationis declarando, illud quod latens erat manifestant, *l. heredes palam, ff. de testam.*

Monacel. Formul. Pars III.

ad hoc ut Episcopi id quærentes, sciant pro gubernio suarum Ecclesiarum, quomodo sit adimplendum: nam dubia juris interpretanda sunt à Principe, cum illius sit declarare, cujus est condere; & sic non fuit necesse vocare Parochos. At si ipsi ex hac declaratione sentiunt se gravari, recurrant, & deducant, si habeant, quid opponant, interim tamen tenentur Decreta servare, non autem sibi jus dicere, & illa respondere: cum certum sit ea non differre à lege declarata, & obligare in utroque foro, ut latè probat Fagnan. *in cap. quoniam de consuet.* & P. Felix Poteft. *in exam. Eccl.* quos allegavi *par. 2. tit. 16. ad form. 2. n. 18.* quibus nunc addo Donat. *prax. rer. regular. tom. 1. p. 1. tract. 8. q. 4. n. 5.*

Ad secundum respondetur, quod si non 10 habeant congruam sustentationem, sibi imputare debent, cur tam tenue Beneficium voluntariè acceptaverint, ut dicit gloss. *in d. c. Clericus victum 91. dist. vel possunt, & debent implorare officium Judicis, ut Parochiani, quæ ad sustentationem Rectoris sunt necessaria contribuant, juxta providam dispositionem Concilii Trident. sess. 24. cap. 13. ut benè observat Pirhing. in jus can. lib. 3. tit. 5. n. 43. vers. notandum secundo cum seq.* non autem onus, sacrificium pro populo applicandi jure Divino injunctum ablicere, quod si Parochiani renuant Rectorem in necessariis subvenire, Sacramenta eis poterit denegare, ut tradit Surd. *de aliment. tit. 1. q. 60. num. 3.*

Ad tertium respondetur, quod cum sit à Concilio Trident. definitum onus, sacrificium pro ovibus suis jure Divino Rectoribus Curam Animarum habentibus injunctum esse, nil deferendum venit opinionibus Moralistarum, quorum dicta forte bonam fidem inducere possent, quando Decreta Sac. Congregationis super hac re non emanassent -- cum ad singularem Romani Pontificis auctoritatem tantummodo spectet Generalia Concilia indicare, confirmare, interpretari, & ut ubique locorum servantur, curare, ac præcipere (sunt verba præmialia Bullæ Sixti Quinti erectionis Congreg. Concilii Bullar. tom. 2. pag. 604.) Et sic Decretis prædictis standum est, tanquam emanatis à Judice, qui solus potestatem habet

O

Con-

Concilium interpretandi, non autem opinionibus DD. quibus interdictum est Concilii Decreta glossari, & interpretari, ut patet ex Bulla Pii IV. ejusdem Concilii Confirmatoria, *Bullar. d. 10. 2. Const. 73. pag. 104.*

12 Ad quartum respondetur, quod ultro admittitur, quod Episcopi, & alii Prælati curam animarum habentes, & etiam Summus Pontifex teneantur frequenter Pro Ovibus sibi commissis Sacrificium offerre, ut jam probatum à me fuit, *part. 2. tit. 16. ad form. 2. à n. 21. ad 26.* & præter auctoritates ibi allegatas, pro indubitato tenet Episcopus Ricc. in *prax. rer. for. Eccles. par. 5. prax. bon. obser. & legis Episcop. cum Baron. c. de oblig. Episcop. n. 8. & 9.* ubi hæc habet -- obligatur tertio Episcopus celebrare missam saltem omnibus Dominicis, & ratio est, nam Episcopus præcepto Divino tenetur Sacrificium offerre pro ovibus suis, *Conc. Trid. Ec.* At negatur, quod Prælati hanc obligationem non agnoscant, & quatenus aliquis non agnosceret, non inde sequitur, quod non teneatur, & præceptum Divinum ex hoc abrogatum sit.

13 Redeundo autem ad materiam, à qua non inutiliter paulisper digressus sum. Possunt Clerici licite præter jam dicta, conducere Agros Ecclesiæ, & illos opera laicorum colere facere: animalia emere, ut pascant in dietis prædiis conductis, vel in propriis, ut cum pingua fuerint, vel fætus emiserint, vendant: fructus in propriis bonis recollectos vendere, aut vendi facere per alios etiam minutatim, vel alio transportare, ut carius vendant: locationes, seu affectus tanquam successores, & hæredes conductoris continuare, ut de his, & aliis similibus negotiationibus licitis tradunt Barbof. *de jur. Eccles. lib. 1. d. cap. 40. à num. 119. usque ad num. 128.* Panimoll. *decis. 71. à num. 20. ad num. 44.* Et respondit quoque Sac. Congreg. Concilii in *Nullius, seu Squillacen. 14. Novemb. 1626.* Quæritur an Clericis liceat infrascripta facere absque reatu illicitæ negotiationis.

Primò. An liceat eis terras patrimoniales, ac Beneficiales opera laicorum colere?

Secundò. An pro necessario culturæ

usu, possint emere Boves, & alia animalia; & fætus illorum vendere.

Tertiò. An hi, qui in propriis bonis habent quercus, & castaneas, quarum fructibus sues vescuntur, possint sues emere, & sues alere, & pro sua, & familiæ sustentatione vendere.

Quartò. An iidem Clerici cum foliis suorum Arborum, possint in propriis Edibus arti sericæ operam dare, vel idem opus alteri ad medietatem committere.

Sacr. Congreg. &c.

Ad 1. censuit, licere Clericis agros Beneficiorum, & bonorum patrimonialium suorum, opera laicorum colere absque reatu illicitæ negotiationis.

Ad 2. posse similiter Clericos pro hujusmodi culturæ usu Boves, & animalia necessaria emere, illorumque fætus vendere, nec propterea eos prætextu prohibitiæ negotiationis vexari posse, aut debere.

Ad 3. posse iidem pro sua, & familiæ sustentatione sues alere, & vendere dummodò tamen in alendis emendisve suis, nihil sordidum aut indecens ordini Clericali exerceant.

Ad 4. licere Clerico Arborum in propriis bonis existentium folia alicui laico concedere pacto adjecto, ut lucrum quod in bombycibus provenerit inter utrumque dividatur, ac pariter eidem licere eorundem Arborum foliis per se ipsum absque officii sui detrimento, ac pro sua, & familiæ sustentatione arti sericæ operam dare, dummodò in artificio prædicto personas non suspectas adhibeat, & quo ad hoc Episcopi licentia, quæ gratis datur, obtineatur lib. 13. *decr. pag. 145.*

Cujus Decreti occasione, cum P. Passerinus (tunc Procurator generalis) dubiam eidem Sac. Congregationi proposuisset -- An prædictis Presbyteris, & Clericis liceat absque negotiationis Clericis interdictæ nota, oves, boves, atque hujusmodi animalia emere, eaque locationis, aut Societatis titulo conductori, aut Socio tradere, ac lucrum ex hujusmodi locatione, seu Societate percipere. Die 7. Octobris 1662. Sac. Congregat. S. R. E. Cardinalium Concilii Trident. Interpretum, censuit non licere. Quam resolutionem authenticam apud se retinuisse testatur, in *tract. de stat. hom. tom. 2. q. 187. art. 2. n. 189. pag. 339.*

No-

14 Notandum tamen est, quod si Clericus haberet sufficiens Beneficium, vel Patrimonium, vel ex servitio Ecclesiæ perciperet necessaria ad sui, & suæ familiæ sustentationem, non posset licite exercere negociationem lucrativam primæ speciei: quia tunc fieret ex cupiditate lucrandi, non autem ad succurrendum propriæ indigentiae, Panimoll. *decis. 6. annot. 5. n. 23. & dict. decis. 71. n. 2.* imò ob inopiam licita erit dicta negociatio, quando nullam haberet artem, vel exercitium honestum, ex quo possit victum quærere: si enim hoc haberet, illud exercere deberet, & non negociationem, ut advertit Grass. *de effect. cleric. effect. 6. n. 27.*

15 (Vel illicito exercitio) Rem illicitam exerceret simplex Sacerdos, vel Parochus, si in depellendis morbis, vel animalibus noxiis, uteretur orationibus, aut exorcismis arbitrato suo confectis, etiam si viderentur bona: nam hæc censenda sunt vana, & superstitiosa aliqua specie superstitionis, & fieri saltem cum tacita Dæmonis invocatione, quæ toties sunt, quoties quis enititur efficere aliquid per causas, quæ nec virtute sua naturali, nec ex Divina, aut Ecclesiastica institutione, possunt illud efficere, nec sunt ad illud ordinatæ, ut docent Navar. *conf. 57. num. 8. lib. 5. de sent. excom. Grass. dec. aur. par. 1. lib. 4. cap. 6. n. 12.*

16 Quare Ordinarius in Visitatione debet de hoc inquirere, & Parochos, & Presbyteros interrogare, an utantur orationibus, & precibus in Missali, & Rituali non contentis: quas si inveniat eos habere, & illis uti suspectas habeat, & reprobare non moretur: prout illas reprobandas esse monet rationibus, & exemplis, Martin. del Rio *disquis. magic. lib. 3. tit. de man. observ. quæst. 4. sect. 7. & 8. per tot.* Nisi fortè huiusmodi Orationes essent excerptæ integre, & absque ulla mutatione ex Operibus Sanctorum Patrum.

17 Et hinc illicita res esset, si Parochus vel alius, animalia irrationabilia exorcismis adjuraret, vel anathematizaret; quoniam, & hoc vanum est: quia adjurare aliquam Creaturam irrationabilem nocentem, ad aliquem actum tanquam pro-

cedentem ab ipsa; est superstitiosum, cum non sit ejus domina, sed Deus, qui movet eam, vel Dæmon, quatenus permisso ejus utitur ea ad nocendum nobis: ideoque huiusmodi adjurationes, quæ referuntur ad irrationabilia fieri non posse scienter sine peccato mortali, docent Navar. *dict. consil. 57. num. 10. & seqq. Grass. loco citato n. 12.*

Ideo edocendi sunt Clerici, quod si 18 Locustæ, vel Bruchi, vel aliud genus vermium damnum fructibus, & segetibus inferunt, non sunt adjurationibus istis expellendi: sed jejuniis, & orationibus humiliter obsecrandus est Deus, qui dicta animalia irrationabilia movet, ut dignetur ea compescere aliquo modo suæ Majestati grato: & quatenus à Sacerdote Sacris vestibus induto, adjurationes fiant, referantur ad Diabolum, qui Dei permisso his utitur ad nocendum hominibus precipiendo ei dure, ac rigide potestate à Deo tradita Ecclesiæ, juxta illud *Lucæ 10. Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra Serpentes*; ut esset à movendo, educendo, & dirigendo contra nos, & abstineat à tali usu damnofo, & sinat animalia nocentia redire ad loca, unde venerunt, & fugiant à facie sacrosanctæ Crucis, (quæ ostendatur) & virtute ejus fugere jubeatur, & relinquere, & cessare à suis maleficiis, ad gloriam D. N. Jesu Christi, omiſſa semper mentione excommunicationis, & anathematizationis, quarum nec animalia irrationabilia, nec Dæmones capaces sunt, & iste modus animalia adjurandi licitus erit, ut tradunt Navarr. & Grass. locis suprà allegatis.

Si quem autem Parochum, vel Presbyterum, etiam Regularem Ordinarius inveniat, & in sua Diœcesi reperiri notitiam habeat, qui vanis, & superstitiosis orationibus, & exorcismis, ignoranter, & bono zelo utatur, in curandis morbis, depellendis tempestatibus, aut animalibus irrationabilibus, & monitus non desistat, eum à Divinis debet suspendere saltem per annum. Dixi ignoranter, & ex simplicitate: quia si hoc faceret scienter cum dolo, & advertentia, esset deponendus ab omni ordine, & officio, ut inquit Menoch. *de arbitr. cas.*

10 388. n. 10. & 11. Dixit etiam Regularem: quia cum sit delictum pertinens ad Tribunal S. Officii, ut habetur in Edicto generali cap. 2. & Superiores in eo non possint se ingerere, prout prohibet Decretum Alexandri VII. quod per extensum refert Lantusch. in theatr. regular. pag. 179. Episcopus tanquam Inquisitor à jure datus, in hoc etiam Regulares punit, & judicat, c. accusatus, §. Sanè de hæret. in 6. & advertunt Leo thesaur. for. Eccles. par. 3. cap. 5. n. 17. Ricc. prax. rer. for. Eccles. par. 2. resol. 210. n. 2. limit. 13. Lauret. de Franc. controuv. p. 1. n. 536.

21 Eoque monito. Licet censura suspensio- nis, quando fertur in pœnam criminis probati, possit infligi absque monitione, ut ex Innocent. in cap. 1. de excess. prælat. doceat Graff. dec. aur. par. 2. in Appendic. lib. 3. cap. 1. num. 36. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 2. num. 14. in hoc tamen crimine illicitæ negotiationis, vel exercitii, Clerici Beneficiati, vel in sacris constituti debent non solum citari antequam proferratur sententia suspensionis: sed conveniens quoque est (non quidem ex necessitate, sed urbanitate, & Judicis lenitate) quod antequam instruat processum, mon- neantur scripto -- Ad se abstinendum, &

22 cessandum à negotiationibus, & exercitiis illicitis, & à Sac. Canonibus Clericis prohibitis sub pœna suspensionis à Divinis, Officii, & Beneficii, & aliis arbitrariis gravioribus, quoniam, &c. prout faciendum esse consulit Turrecrem. in dict. cap. Clericus victum §. 1. dist. num. 3. Quod si moniti non desistant, tunc erit conficiendus processum, ex quo si intentio fisci remanet probata, inquisitus monendus erit

23 ut dicitur in formula -- Ad comparandum in termino peremptorio trium dierum, & dicendum causam quare non debeat ob illicitam negotiationem per ipsum exercitam (vel exercitium) etiam post monitionem à divinis suspendi, & subici, & puniri aliis pœnis sacrorum canonum, &c.

24 A qua Censuræ comminatione, si inquisitus appellet, supersedendum erit in declaratoria: tunc quia quando quis suspenditur in pœnam appellatio suspendit suspensionem, ut ait Graff. loco supra citato dict. num. 36. in fin. tunc quia cum gra-

vamen censuræ comminatæ licet futurum, non possit per diffinitivam reparari, appellatio debet admitti ad utrumque effectum, ad tradita per Fagnan. in cap. super eo lib. 2. de appellat. num. 46. & segg. cum clausula tamen, quod appellans infra tot dies, doceat Judicem ad quem adiisse, & appellationem prosecutum fuisse, aliàs termino elapso, & de prosecutione non docto, ad ulteriora appellatione non obstante, procedatur, juxta dispositionem text. in cap. personas 4. de appellat. ubi sic habetur expressum -- si quis ad nostram audientiam appellaverit, tu ei diem infra quem Apostolicam Sedem convenienter possit adire assignes, ad quam si venire contempserit, tu illum ex tunc judicio tuo super iis, quæ in questione vertuntur sine contradictione aliqua, stare compellas: consonant. text. in cap. ad aures 33. eod. tit.

Porrò si negotiatio illicita, vel exercitium indecens, & inhonestum Clerici, esset certa, seu certum, & notoria, seu notorium, tunc appellatione à comminatione censuræ interposita non obstante, poterit Judex ad declaratoriam suspensionis procedere, & inquisitum suspensum denunciare, quia in notoriis non admittitur appellatio, text. est in cap. cum speciali 6. §. Porro de appellat. ubi sic dicitur -- porro communito ad appellationis obstaculum convolante: si ejus excessus evidentiæ rei, vel ipsius confessione, aut alio modo legitimo fuerit manifestus (cum appellationis remedium non fit ad defensionem iniquitatis, sed ad præsidium innocentie institutum, non est provocatio hujusmodi deferendum. Et concordant alia jura nempe, in c. cum sit Romana, §. Pretereà in fin. & cap. pervenit. eod. tit. Innoc. in dict. cap. 1. num. 3. de excess. prælat. Fagnan. in c. vestra n. 104. & 105. de cohabit. cleric. & mulier. Donat. prax. rer. regular. tom. 1. par. 2. tract. 10. de appell. qu. 21. n. 1. ubi n. 3. hanc conclusionem veram dicit, præsertim quando Judex procedit ad pœnam à jure taxatam, prout accidit in casu formulæ hujus.

A Divinis in totum suspendimus. Idest 26 ab omni usu activo, & passivo sui officii, seu divinatorum, etenim Clerici in sacris constituti, vel Beneficiati, illicitè nego-

cian.

etantes, peccant mortaliter & spernunt præceptum Apostoli Timot. 2. ubi mandat quod nemo militans Deo implicet se negociis sæcularibus, & ideo suspendendi sunt à Divinis: imò si sic suspensi, ter moniti non resipiscant excommunicandi, & aliis penis arbitrio Judicis puniendi sunt, per text. in d. c. consequens 88. dist. 6. cap. sed nec. & secundum instituta, ne cler. vel Monach. cap. 1. & seqq. 14. q. 4. & est communis opinio, Bellet. disq. cleric. par. 2. de pæn. cleric. §. 51. n. 2. & 3. Barb. de jur. Eccl. lib. 1. d. cap. 40. n. 128. Panimoll. d. dec. 71. n. 3. 4. & 5. Zecch. de republic. Eccl. tit. de cleric. n. 7. vers. quadragesimo septimo non debent, Graff. de effect. cleric. effect. 6. n. 4. & 5. Pirhing. in jus can. lib. 3. tit. 50. n. 9.

Regulares vero cujusvis Religionis, Ordinis, Societatis, & Congregationis sint, mercaturam, & negociationes sæculares, exercentes, præsertim in Indiis excommunicationem latæ sententiæ, & privationem vocis activæ, & passivæ, ac officiorum statim incurrunt, vigore Constit. Clem. IX. impressæ in Bullar. tom. 6. constit. 35. pag. 304. Verùm hæc Constitutio videtur restricta ad illos Religiosos missos, & commorantes in Indiis, tam in parte australi, quam septentrionali, ut percipitur ex illis verbis dispositive §. 3. ibi -- omnibus, & singulis personis, quæ ad Insulas, Provincias, & Regna Indiarum Orientalium &c. sub nomine Missionariorum, aut quovis alio titulo pro tempore missæ fuerint,

aut in aliis partibus quomodolibet morantur sub excommunicationis latæ sententiæ, ac privationis vocis activæ, & passivæ, & officiorum, tenore præsentium districtè interdicimus, &c. Ideoque dicendum est, quod Regulares Europei, quatenus sint negociatores, remaneant obstricti iisdem pœnis, quibus subiiciuntur Clerici sæculares, ut affirmant DD. mox citati; præter alias à Constitutionibus proprii ordinis statutas pœnas.

De suspensione ab audiendis Confessionibus contenta in Constit. Clem. X.
Superna in Bullar. tom. 6.
Constit. 7. pag. 332.

Ad removenda dissidia, quæ sæpè oriuntur inter Episcopos, & Regulares super intelligentia, & executione privilegiorum, eis concessorum, circa prædicationem verbi Dei, & Sacramenti pœnitentiæ administrationem, Clem. X. hac sua Constitutione plura providè statuit, & inter cætera, quod possit Episcopus ex rationabili causa (Sedi Apostolicæ, si eam sibi aperiri postulaverit, manifestanda) postquam Regulares ad confessiones Sacramentales audiendas approbaverit, illos suspendere. Quare cum de hoc sæpè contingat dubitari, aliqua, quæ iustitiam, & rationabilitatem arbitrii Episcopi respiciunt, notanda occurrunt. Decretum autem suspensionis, sic concipi poterit.

Decreti Suspensionis

F O R M U L A XI.

ATrento, quod P. N. Ordinis N. Conventus N. conditiones, & monita sibi in approbatione ad Confessiones Sacramentales audiendas a nobis concessa, præscripta, & injuncta non servat, & ex aliis causis nobis notis animum nostrum dignè moventibus, facultatem prædictam revocamus, & eum ab audiendis confessionibus suspendimus, & suspensum declaramus, & eidem intimari mandamus.

N. Episcopus N.

N. Aduarius.

Monacel. Formul. Pars III.

O 3 SUM.

SUMMARIUM.

- 1 Facultas audiendi confessiones sacramentales, est danda in scriptis, & num. 2.
- 2 Episcopus potest Confessarium approbare absque examine.
- 3 Regulares, qui non habent requisita clem. dudum de sepult. non debent admitti ad Confessiones audiendas & si sint superiores, Episcopus si vult potest eos examini subicere, sicut, & Examinatores Synodales.
- 4 Causæ, ob quas Episcopus valeat Regulares ab audiendis confessionibus suspendere referunt, & n. 5.
- 6 Mulieres ingredientibus Ecclesias, & accedentes ad recipienda sacramenta, pectore, & brachiis denudatis, graviter peccant, & redditur ratio.
- 7 Confessarii Regulares docentes propositiones laxas, sunt ab audiendis confessionibus suspendendi.
- 8 Episcopus simplici verbo, & absque ulla præcedenti monitione ab audiendis confessionibus suspendit.
- 9 Parochum tamen non suspendit sine scriptis, & sine expressione causæ, alias poenas contentas in c. cum medicinali de excomm. in 6. incurreret, & afferuntur rationes, & n. 10. 11. & 12.
- 13 Vicarius Generalis, ex officio suo, potest confessiones audire, si sit Sacerdos, & Confessarios approbatos, ab audiendis confessionibus suspendere, & num. 14.

ADNOTATIONES.

- * **CONDITIONES, ET MONITA.** Facultas audiendi sacramentales confessiones, scripto danda est, & ibi repetenda sunt monita, quæ ut habetur in Formula, quam dedi tom. 1. tit. 8. form. 1. & in Synodo fufius enucleanda, ne Confessarii tam sæculare, quam Regulares, suscepti muneris partes non implentes, & obligationes negligentes, clypeo ignorantiae, & inadvertentiæ excusare valeant:

ideoque laudabilis non est usus illorum Episcoporum, qui approbant Confessarios vivæ vocis oraculo, nulla tradita approbatione testimoniali in scriptis, nam licet possint prætermittere examen personæ approbandæ, quando de illius idoneitate ipsi aliunde constat, prout colligitur ex verbis Concilii cap. 15. sess. 23. ibi--aut aliàs idoneus judicetur, tamen debet constare quod talem sic judicaverit idoneum, & an simpliciter, an ad tempus, an pro maribus, & non pro mulieribus, an pro Villis, an pro Civitate; & ad evitanda alia inconvenientia, quæ ex tali verbali approbatione oriri possunt, sicque utilis, & laudabilis est mos talem facultatem, semper scripto tradere, & in Cancellaria in libro ad hoc retento registrare, ed evitandum vitanda, ut monent, & laudant, Pac. Jord. elucubr. tom. 1. lib. 3. tit. 4. nu. 140. Barbof. in dict. cap. 15. nu. 33. Passerin. de stat. hom. tom. 2. q. 187. art. 1. n. 206. Verum est enim, quod dicitur.

Dictio dicta perit, littera scripta manet.

Item in approbatione, debet Episcopus animadvertere, quod non sufficit Regularem præsentatum esse doctum logicum, Physicum, Methaphysicum, aut etiam Theologum scolasticum; sed debet sibi constare per examen, vel aliunde, esse idoneum pro administratione sacramenti poenitentiae; quia plures dantur scolastici, qui necessaria pro tali munere non habent, nec sciunt, ut testatur ex certa scientia, & experientia Pasqualig. ad Lauret. de Franc. par. 1. n. 1398. in fin. quod etiam comprobatur Thom. à Virg. Maria in tract. concord. Evangelic. in Dominic. infr. oct. Epiph. pag. 87. ubi hæc habet sunt Philosophi, & Theologi, sunt Medici, & Juriste, sunt magistri nostri per plurimos ætatis annos curiosissima indagantes, naturali lumine subtilissima assequentes, & quæ sunt spiritus Dei prorsus ignorantes. Ideoque Regulares præsentati, nisi habeant requisita Clementinæ Dudum §. statuimus de Sepult. & de illis eorum superiores præsentantes testentur, ut in Formula, quam dedi tom. 2. tit. 16. form. 16. non debent approbari; ne Episcopus se exponat imprudentur periculo, admittendi non idoneum ad tantum sacramentum admini-

Stran-

strandum, Passerin. loco citato num. 205. Si verò Regulares, qui ad confessiones audiendas approbari cupiunt, essent Prælati ordinis, puta Generales, & Provinciales, Priores, Guardiani, & si similes, vel etiam Examinatores Synodales: posset eos Episcopus, si vellet examinare; vel illos sine examine approbare, ubi idoneitas sit notoria: nam alia est ratio exterioris regiminis, & alia iudicii fori poenitentialis, in quo nulla eis datur iurisdictio, si ne approbatione Episcopi, ut bene advertit Passerin. de stat. hom. to. 2. quest. 187. art. 1. n. 231. Et plurib. seqq. Ricc. dec. 22. n. 2. & 8. par. 2. ubi de Examinatoribus Synodali-
bus, & graduatis: non obstante privilegio, etiam Cruciatæ, ut plenius novissime declaravit Innoc. XII. sua constit. quæ incipit: cum sicut edita 19. Aprilis 1700.

4. Et ex aliis causis nobis notis. Præter inobservantiam conditionum, & monitionum in re gravi, & notabili, plures alias potest causas habere Episcopus, propter quas, approbationem concessam Regularibus iuste valet revocare, v. g. si deficit probitas vitæ, si audiant confessiones Mulierum de nocte, vel extra sedem Confessionalem; vel si in Confessionali, nulla tamen interposita crate: vel tempore infirmitatis clauso ostio cellæ infirmæ, si audiant confessiones sæcularium extra Ecclesiam, & in Cellis Monasterii, sine aliqua iusta, & rationabili causa: si Eleemosynam, aut aliquid aliud sibi dari petant, & per artes extorqueant si sint de re venerea, aut sollicitatione, vel revelatione confessionis, aut alio delicto diffamati, si Domus, & convivia sæcularium frequentent. Una inquam ex his causis concurrente, non est dubium, quin Episcopus Confessarium Regularem iuste, & rationabiliter suspendet: non enim est idoneus absolute, & verè qui non est integrè idoneus, quia malum ex unico defectu, & bonum ex plenitudine, & integritate resultat; unde is, cui vel scientia, vel vitæ probitas deest non est idoneus absolute. Cum ergo Episcopi iudicium de idoneitate, tam ex dispositione Concilii, quam citatæ Bullæ requiratur, sub hoc iudicio cadit quidquid est necessarium ad hoc, ut appro-

bandus sit idoneus, scilicet, scientia, bonitas, peritia, discretio, & prudentia, & sic qui patitur unum ex his defectibus poterit suspendi, tanquam non idoneus ut in terminis ratiocinatur Passerin. de stat. homin. tom. 2. quest. 187. art. 1. n. 193. & 194.

Addo ulterius, quod poterit Confessarius Regularis ab audiendis confessionibus suspendi, si contra prohibitionem Episcopi, Sacramentum poenitentiae, vel Eucharistiæ ministrat, Mulieribus, quæ ad illa recipiendâ accedunt, mammillis, & pectore denudatis: quæ enim bonitas quæ discretio, & qui zelus honoris Dei, & salutis animarum potest esse in huiusmodi Confessario, & quàm excusationem, allegare posset, si tales admittere non erubesceret, fortè, quod res sit indifferens, non egrediens terminos vanitatis, amabo de hoc breviter videamus, qui sentiant DD.

Primo, Sacra Scriptura in Ecclesiast. cap. 9. dicit - averte faciem tuam à Muliere compta, propter speciem Mulieris multi perierunt, & ex hoc concupiscentia, quasi ignis exardescit. Si tantum valet Mulier compta, quantum poterit Mulier compta, & denudata mammillis.

Dionys. Cartusian. in 1. Epist. D. Petri art. 6. hæc habet - si Mulier se ornaverit, & vultus hominum in se provocaverit, quamvis nullum malum inde sequatur, tamen æternum supplicium patietur; quia venenum propinavit, si fuisset, qui biberet, ex quo innotescit, quod sit mortale peccatum, non & talis discrimini se committit, nec veretur, quod ait Salvator vā homini, per quem scandalum venit &c.

Tom. à Virgine Maria Concord. Evangelic. in Dominic. 3. post Pascha pag. 326. De Mulieribus comptis dicit - Vestis una, & mundialis viam sternit ad inferni cruciamenta: rectè Cæsar Augustus vestium delicatum luxum, luxuria dixit esse nidum, quia aptissimus impudicis luxuriæ fetibus procreandis nidus, vestes sunt delicatæ, in hoc nido turpes supponuntur cogitationes, quarum calore foventur, ad vitam animantur, educuntur, adolescunt. Et paulo post - Vestis ergo delicata ita ad libidinem deserit, ut ad ignem concipiendum facilis est fœni materia, vis luxuriæ

O 4 flam-

flammas in immensum excrefcere, apponeret illis delicati habitus materiam, & fiet incendium inextinguibile. Si hoc facit Vestis morbida, quid non faciet nuditas.

Graff. decis. aur. part. 1. lib. 2. cap. 121. nu. 16. Hæc ait--Qui habitu, gestu, cantu notabiliter lascivo in ludo chorearum utitur, sicut feminae inverecundæ pectora lascivè nundant, peccant mortaliter. Verum de hoc pro certo judicare non possumus, sed standum est consuetudini patriæ. Hoc tamen pro indubitato tenendum est, quod quando ex illa inspectione probabiliter timetur periculum operis, vel cogitationis mortalis, peccatum mortale est, si advertendo quis non desistat, quia qui periculum amat peribit in illo.

Jo: Herolt. vulgò Discipulus Serm. de tempor. 83. litt. I. in fine, de Muliere damnata sequens refert exemplum--Quidam Sacerdos pro Matre sua mortua multum se affligebat, & frequenter orando, & celebrando pro ea, cum autem quadam die celebraret, & desideraret aliquid scire de statu ejus, vidit, eam in Sporta juxta Altare detentam a duobus Dæmonibus, & ligatam: videbantur autem de capite ejus prominere Serpentes ignei, tanquam capilli, & bufo super pectus ejus circumcingens anterioribus pedibus collum ejus igneas flammæ in faciem ejus spumans. Et si dictum est ei, quod inutiliter pro ea oraret, quia damnata esset, & addebatur, quod has pœnas pateretur pro ornatu capitis, & crinium, sed bufonem super pectus ejus sustinere, propter denudationem colli, & mammillarum, & quod faciem suam coloravit, &c. (sunt verba Authoris.)

Summus Pontifex Innoc. XI. religione, & zelo clarissimus, prohibuit expressè omnibus, & quibuscumque Mulieribus, ne incederent per vias, & multo minus ingrederentur Ecclesias pectore, scapulis, & brachiis denudatis, sub pœna excommunicationis sibi reservatæ, quam voluit afficere, & ligare etiam illos Confessarios qui ausi fuissent, Mulieres contravenientes absolvere, prout patet ex Edicto in Urbe evulgato 30. Nov. 1683. quod per extensum refert R. P. D. Zaul. in suis observ. ad Statut. Faventina lib. 1. rubr. 16. n. 77.

Clar. mem. Card. Petruccius Episcopus Aſinas in Synodo eodem anno habita, & postea anno 1695. Typis edita in tit. de Sacram. Eucharistiæ, sic decrevit. Mulieres humeris, pectore, mammillisque & brachiis seminudatis accedere ad tantum Sacramentum non formidantes, Sacerdos constanti cordis robore, ac Zelo munitus, Divino Sacramento non pascat, licet seculari nobilitate præfulgeant.

Clar. mc. Card. Denkoff. Episcop. Censuræ in sua Synodo anno 1695. Typis evulgata in titulo de Sacram. pœnit. prohibet hujusmodi Mulieribus beneficium absolutionis impendi, & postea inter casus sibi reservados reposuit--ornatus inverecundus Mulierum, quæ notabiliter nudatæ, vel transparentibus tantum coopertæ velis, accedunt ad Sacramentum pœnitentiæ, vel Eucharistiæ.

Eminentissimus Cardinalis Boncompagnus Bononiæ Archiepiscopus in Synodo per eum habita, & Typis edita anno 1699. & præcedente jussu Sac. Congregat. Concilii à supradicto clar. memor. Cardin. Petruccio revisa, & ab Eminentissimo Cardinali Sacripante tunc Congregat. Præfecto laudata, in tit. de rever. Eccles. exhiben. hæc mandat--Mulieres ad Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ non admittantur, si notabiliter pectus nudatum ostenderit, aut brachia, Parochorum, & Confessariorum erit onus castigandi licentiam, &c.

Ex his fit clarum, quod nudatio pectoris, & mammillarum, seu brachiorum Mulierum, non est res levis, & indifferens, sed sollicitatio ad peccandum, & occasio proxima peccati: alias enim, non potuisset Innocent. XI. corruptelam hanc prohibere sub pœna excommunicationis, quam Ecclesia non infligit, nisi pro peccato mortali, & si Pontificis Edictum fuisset rigidum, illud Viri Consultissimi cum laude non referrent, prout faciunt Pignatelli. consult. 35. numer. 27. tom. 7. D. Raynald. observat. criminal. tom. 3. capit. 28. §. 3. & 4. num. 1. Zaul. loco citato. Nec minus supradicti Cardinales Episcopi, doctrina, & pietate præstantes, Decretis Synodalibus potuissent jure repellere tales

tales Mulieres cum à Sacramentorum perceptione arceri non debeant, nisi publici peccatores.

6 Dicendum est ergo, quod Mulieres ingredientes Ecclesias, & accedentes ad recipiendum Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, pectore, mammillis, & brachiis denudatis graviter peccant: tum quia maximam irreverentiam ostendunt tantis Sacramentis: tum quia sunt scandalo fidelibus videntibus: tum demum quia, ut dicit *Cartusianus* supra allegatus, venenum propinant, præbent occasionem peccandi, & abominationem inducunt in loco Sancto, quam si Confessarii removere non curant, meritò Episcopus illos ab audiendis confessionibus suspendit: est enim res propudiosa, & ab omni loco, & præsertim ab Ecclesiis extirpanda etiam censuris, Raynald. *observ. crimin. supplem. ad cap. 1. supplem. 5. num. 376. & 377.* ubi plures allegat, Pignatell. *dict. consult. 35. n. 30. tom. 7.*

7 Itidem posset Regularis Confessarius ab audiendis Confessionibus ab Ordinario suspendi, si doceret propositiones laxas: v. gr. quod Regulares Confessarii vigore suorum privilegiorum, possunt absolvere procurantes abortum factus animati effectu secuto, absque alia facultate Episcopi, prout docuit Amen. *de delict. & pœn. tit. 7. §. 10. num. 34.* Est enim propositio falsa, quæ pugnat directè contrà litteralem dispositionem Bullæ Gregor. XIV. Octavæ: in qua quo ad absolutionem Censuræ incurse ob procuratum abortum factus animati Sedi Apostolicæ reservatæ olim, juxta Constit. §. 7. Sixti V. (quam Greg. in hac parte moderavit) hæc habentur.

Quilibet Presbyter, tam Sæcularis, quam cujusvis Ordinis Regularis ad Christi fidelium Confessiones audiendas, & ad hos casus specialiter per loci Ordinarium deputatus, in foro conscientie tantum, plenam absolvendi habeat facultatem.

Ex quibus verbis planum fit, quod nullus Confessarius, sive sæcularis, sive Regularis sit, potest absolvere à dicta censura, nisi specialiter ad hoc ab Ordinario, approbetur, ut tradunt, & advertunt Bonacin. *de censur. particular.*

extr. Bull. Cœnæ disput. 2. quæst. 2. punct. 10. n. 15. & 16. Gavant. in Manual. verb. absolutio n. 36. Amen. autem scaturit aliis propositionibus erroneis, ut alibi in prima, & secunda Operis parte notavi.

Ab audiendis confessionibus suspendimus. Quamvis Judex in ferendis censuris debeat servare formam præscriptam in c. cum medicinalis de sentent. excomm. in 6. idest ut præcedat monitio, & feratur in scriptis cum expressione causæ, sub pœnis ibi comminatis: hoc tamen non habet locum, nisi quando Judex Ecclesiasticus aliquem suspendit ab illo actu, qui suo jure competit suspensio, at quando suspendit ab actu: qui illi competit ex commissione ipsius suspendentis, tunc Judex non peccat, neque pœnas incurrit, si has solemnitates prætermittat, & idem simplex Sacerdos non habens curam animarum, qui jure suo confessiones audire non valet, potest sine scripto, & sine monitione suspendi, quia suspensio hæc, non est propriè suspensio, quæ est censura, sed inhibitio, & revocatio concessionis jam factæ. Quare sicut Episcopus a principio simplici verbo, facultatem audiendi confessiones committere potuit, ita etiam potest simplici verbo illam revocaverit, utendo nomine suspensionis, ut in his terminis docet Sayr. *de censur. lib. 4. capit. 2. num. 18.*

Veruntamen si Episcopus Parochum ab audiendis confessionibus suspenderet sine scriptis, & sine expressione causæ, peccaret, & pœnas in *dict. cap. cum medicinalis* infligat, idest suspensionis ab ingressu Ecclesiæ, & à divinis per mensem incurreret, quia in eo est vera. & propriè dicta suspensio, cum ei jus competat ex officio, Sayr. *loc. cit. nu. 19.* Et licet Guazzin. jun. *ad def. animarum lib. 2. def. 6. cap. 41. nu. 7.* teneat; quod episcopus ferens hanc censuram contra formam præscriptam in d. c. cum medicinalis peccet quidem mortaliter, sed non incurrat suspensionem, ex quo de ipso in textu non sit facta specialis mentio, prout requiritur ex dispositione cap. quia periculosum de sentent. excomm. magis tamen tuta, & fundata videtur opinio Sayr. loco citato, qua in *dict. cap. cum medicinalis*, satis

ex-

explicitè mentio personæ Episcopi facta fuit in illis verbis -- *caveant autem Ecclesiarum Prælati, & Judices universi*, non est enim adhuc effectum necessarium, quod de eis mentio fiat per hoc nomen *Episcopi*, sed satis est, quod alio modo ex canonis sensu, & contextu comprehendantur, ut notat ipse Sayr. *de censur. d. lib. 4. c. 12. n. 6.* Quod autem propriè hoc nomen *Prælati*, conveniat primariò Episcopis, clarè colligitur ex textu in *c. decernimus de judic.* ubi sic dicitur *decernimus, ut laici Ecclesiastica tractare negocia non præsumat. Sed Episcopi, Abbates Archiepiscopi, & alii Ecclesiarum Prælati*, quæ verba fraternizzant, cum aliis contentis in *d. c. cum medicinalis* supra recitatis, & tradit quoque Barb. *appellat. 151. n. 1.* ubi quod nomine *Prælati* propriè veniant Episcopi, & alii jurisdictionem ordinariam habentes, & quod solus Papa in præjudicialibus non veniat nomine *Prælati*.

11 Et propterea text. in *cap. quia periculosum de sent. excom. in 6.* ubi decernitur, quod Episcopi nullam interdicti, vel suspensionis incurrant sententiam, nisi in sententia sint expressi, debet intelligi de aliis interdictis, & suspensionibus contentis, & continendis in aliis canonibus, mandatis, & Constitutionibus, præterquam de expressis, & contentis in *d. c. cum medicinalis*, in quo per prædicta, Episcopi sufficienter sunt expressi, & nominati, ne videatur Concilium Lugdunense statim se correxisse; quæ juris correctio non præsumitur Barb. *axiom. 60.* nec de ea ex textu apparet: imò datur congrua inter unum, & alterum textum compatibilitas. Et licet *glos. in d. c. quia periculosum verb. constitutionis* tenet contrarium: adhuc tamen mihi videtur, quod si Episcopus per se ipsum, & non per suum Vicarium, procedat ad censuras, non servata forma *d. c. cum medicinalis*, dubium sit, an incurrat, nec ne, pœnas ibi statutas, ex rationibus supra deductis, quæ inclinare me faciunt cum Sayr. in partem affirmativam.

13 Hæc autem facultas suspendendi Regulares ab audiendis confessionibus, competit etiam Vicario Generali Episcopi, qui sicut, si sit Sacerdos, potest ex

officio suo generali, absque alio speciali mandato, omnes Diocesanos absolvere ab omnibus casibus, & peccatis Episcopo reservatis, & aliis committere, & delegare; quia est Ordinarius Diœcesis, ut de veriori sententia docet Sanchi. *de Matrim. lib. 3. disp. 29. nu. 15.* Et cum sequuntur Barb. *suprà Concil. sess. 23. c. 15. num. 25.* Gutier. *eod. tract. c. 68. numer. 9.* Ventrigl. *in prax. par. 2. annot. 14. §. 1. n. 28.* Pirhing. *in jus can. lib. 1. tit. 28. n. 62. ver. his adde:* ita potest licentiam confessiones audiendi, suspendere, & revocare: ejus enim est nolle, qui potest, & velle. *nihil tam naturale 36. ff. de regul. jur.* Et sicuti Notarios imperitos, etiam Apostolica, & imperiali auctoritate creatos, quorum peritiam Episcopus tamquam delegatus debet recognoscere, & scrutari, ex Decreto Concilii Trid. *cap. 10. sess. 22.* Vicarius Gen. auctoritate sua potest ab officio suspendere, Fagn. *in c. quoniam num. 31. de offic. deleg.* ita multo magis Confessarios, cum sit absolutè actus jurisdictionis ordinariæ.

*De Suspensione contenta in novissimis
Decretis de Celebrat. Missar.
ab Innoc. XII. approbatis
anno 1697.*

Aliàs de anno 1625. super dubiis exortis in celebratione, & reductione Missarum, illarumque oneribus recipiendis, & exequendis, emanarunt Decreta generalia S. Congreg. Concilii ab Urbano VIII. specialiter approbata; quia verò super illorum executione, & observantia, diversi irreperant abusus: ideò illis iterum approbatis, & confirmatis ab Innoc. XII. alia Decreta novissima addita fuerunt, injunctumque fuit inter cætera, Rectoribus Superioribus, & Ministris Ecclesiarum, tum Sæcularium, tum Regularium, quod non recipiant onera missarum, sive perpetua, sive temporanea, sive manualia, quarum satisfactioni impares sunt, & quod debeant retinere Tabellam onerum patentem, nec non duos libros in Sacratio,

iii

in quorum singula onera perpetua, & temporanea, in altero autem missas manuales distincte, & diligenter adnotare, & singulo anno de adimplimento, & eleemosynis receptis, Superioribus rationem reddere teneantur.

Quod si, ad quos cura Tabellæ, capsæ eleemosynarum, & librorum respective pertinet, seu pertinere debet, suam operam minime navaverint, & Superiores tum Sæcularium, tum Regularium Ecclesiarum, rationem prædictam non exegerint, seu non invigilaverint, quod præfati, qui in curam Tabellarum, & librorum incumbunt, suo muneri, ut præfertur, satisfaciant, in singulis respective casibus, Sæculares penam suspensionis incurrant, Regulares vero voce activa, & passiva, ac gradibus, & officio, quæ obtinent ipso

facto, & absque alia declaratione privati sint, & intelligantur (sunt verba præcisa Decreti relati in Bulla confirmatoria Innoc. XII. quam per extensum dedi tom. I. in Appendic. pag. 346.)

Hoc Decretum Ordinarii locorum, & Superiores Regularium debent in Ecclesiis, & Oratoriis publicis onera missarum habentibus, & recipientibus notificare; quodque ut illud impressum, vel scriptum in loco Sacristiæ patenti retineatur, decernere, & mandare: ne Ministri, Sacristæ, Priores, Rectores, & Guardiani, ignorantiam de eo allegare valeant. Quod si post notificationem, & mandatum per eos, ad quos spectat exequi curatum non fuerit, irremissibiliter absque alia monitione suspensos declarent modo sequenti.

Visitatio Sacristiæ.

FORMULA X.

Reperto quod N. Rector, & Superior d. Ecclesiæ non retinet ibi paratum librum juxta mandatum, & ordinem injunctum omnibus Ecclesiarum Superioribus vigore Ediæti generalis emanati sub die.... in quo libro adnotari possint, & debeant celebrationes missarum manualium, nec non eleemosynæ, quæ a fidelibus ad hunc effectum elargiuntur, contra formam Decretorum Sac. Congreg. Concilii de celebrat. miss. ab Innoc. Papa XII. anno 1697. approbatorum, d. D. N. Visitator, illum tanquam in penam dd. Decretorum incursum, à Divinis suspensum declaravit, &c.

N. Visitationis Actuarius.

SUMMARIUM.

- 1 Episcopi, & alii Prælati majores suspensionem canonis, aut statuti non incurrunt, nisi nominentur expressè, & num. 2.
- 3 Hoc privilegio gaudent etiam Cardinales.
- 4 Cardinales comprehenduntur in canone excommunicationem generaliter infligente.
- 5 Ordinarii negligentes exequi facere ea, quæ ipsis specialiter commissum sunt, peccant peccato omissionis.

- 6 Delegans, tenetur de negligentia, & facto delegari.
- 7 Prælati Regularium, omittentes exercere ea, quæ pertinent ad eorum officium, peccant, & tenentur de omissis, & commissis, & non solum de dolo, & lata culpa, imò, & de levi.
- 8 Episcopus non recognoscit adimplementum onerum missarum in Ecclesiis Regularium.
- 9 Regularis, si sit executor, sive fiduciarius Testamentarius, pro aliquo pio opere adimplendo, tenetur requi-

quisitus, rationem reddere Episcopo, qui potest illum cogere etiam censuris.

20 Regulares commorantes in parvis Conventibus, qui requisita Decreti Innocent. X. Ut in parvis, non habent, plenarie subiicitur Episcopis.

21 Episcopus tamen illos visitando, procurationem non recipit.

22 Verba -- pœnam suspensionis incurrant, in Decreto contenta sunt latæ sententiæ.

23 Regulares non exequentes, nec adimplentes Decreta novissima de celebratione missarum, an pœnas ibi comminatas eo ipso incurrant absque alia declaratoria, plenè examinatur, & nu. 14. 15. 16. 17. 18. & 19.

Opinio Doctorum non excusat à pœna à lege lata.

Superiores Regulares à pœna privationis vocis per sententiam Pœnæ inflictam, non absolvunt num. 18. & 19.

ADNOTATIONES.

1 **E**CCELESIARUM SUPERIORIBUS. Ex hac clausula sumitur occasio dubitandi, an sub illis verbis expressis, & contentis in Decreto relato ibi -- & Superiores tamen Sæcularium, tum Regularium Ecclesiarum: compræhendantur Episcopi, & Generalis Regularium: adeo ut, & ipsi suspensionem latæ sententiæ ibi comminatum incurrant eo ipso, si rationem de adimplimento onerum missarum exigere à Ministris Ecclesiarum, seu Superioribus localibus neglexerint.

2 Et quoad Episcopos res videtur clara, quod non compræhendantur: quia Episcopi, & alii Prælati majores, scilicet Archiepiscopi, Primates, & Patriarchæ, ne Pontificalis officii executio facile impediat, suspensionem, aut interdictum, si vè juris, si vè hominis virtute, cujuscunque Constitutionis, mandati, vel sententiæ, etiam Papalis, non incurrunt, nisi exprimentur, ut habetur in cap. quia peccatulosum de sentent. excom. in 6. de quo

in præcedenti form. actum fuit, & in cap. si compromissarius §. Hujusmodi quoque pœna de elect. in 6. ubi gloss. verb. de jure, Sayr. de censur. lib. 4. cap. 12. nu. 1. & 2. ubi numer. 4. hoc privilegium extendit ad Cardinales, etiam si Episcopi non sint: compræhendantur tamen, quo ad excommunicationem, & alias pœnas, sub canone generaliter eas infligente, ut ait Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 39. n. 256. Pec. 4 carent tamen graviter peccato omissionis, si Decretum exequi, & observari negligerent, quia notabiliter deficerent in officio, & in re ipsis à Sac. Canonibus specialiter commissis, cap. tua nobis de testament. Concil. Trident. sess. 22. cap. 8. de reform.

Quo verò ad Prælatos Regulares, & Ordinarios inferiores, qui tale privilegium non habent, si visitent per se ipsos, & negligant de his rationem exigere, non est dubitandum, quin hanc suspensionem incurrant: quia Decretum non est restrictum ad Superiores locales; sed omnes Superiores immediatos Ecclesiarum complectitur, & magis hos afficit, quam mediatos: si verò per delegatos visitent, & tunc videtur distinguendum. Aut enim delegatus visitat auctoritate sui officii, utpote à Constitutionibus Ordinis instituti: aut auctoritate Prælati Superioris: si prima auctoritate, & tunc cum Delegatus in illa re Superior existat, si negligens in hoc erit, ipse suspensus ab officio, & voce activa, & passiva evadet: si verò secunda auctoritate, tunc Prælatus delegans, ex negligentia Delegati eisdem pœnis erit subnoxius, quia præponens tenetur de culpa, & facto præpositi, quando versatur circa opus, vel Ministerium, cui eum præposuit, & sibi imputare debet si imperitum, vel negligentem Visitatorem delegaverit, ut in terminis tenent Pfafec. in prax. part. 2. cap. 4. artic. 1. de person. judic. numer. 16. Gratian. disceptat. 677. numer. 24. & 25. Cardin. de Luc. de jurisd. disc. 100. num. 17. vers. secundo ob eandem, nam Prælati Regularium, si ea omittant exercere, quæ ad eorum officium sunt necessaria, ut putat visitare, & corrigere, peccant utique mortaliter, ut dicit gloss. in cap. ea que verb. reatu. de offic. Archid. & tenentur

tur de ommissis, & commissis, si adeo, ut non solum teneatur de dolo, & lata culpa, sed etiam de levi quoad damnum animarum, testis est Donat. *prax. rer. regular. tom. 2. par. 1. tr. 9. de Prælat. qu. 9. nu. 1.*

8. *Contrà formam Decretorum.* Secundum dubium hinc excitari potest nempe, an Episcopus non solum Ministros, & Rectores Ecclesiarum sibi subjectarum, Decreta supradicta non observantes, punire possit, & suspensos declarare, sed etiam negligentiam Superiorum Regularium supplendo, in Ecclesiis ipsis subjectis, adimplementum onerum missarum pro executione horum Decretorum recognoscere? Et videtur dicendum quod non, quia nec in his novissimis Decretis, nec alibi, datur Ordinario talis facultas, & ideo Regularium Ecclesiæ nec super hoc visitari possunt, licet si talis facultas daretur aliquando, utilis esset Testatoribus.

9. Advertendum tamen est, quod si aliquis particularis Religiosus, tanquam Executor Testamentarius, seu fiduciarius, ex officio illi commissio (& quod de licentia Superioris potest licite exequi, & exerceret) deberet aliquod opus pium, vel onus missarum adimplere, seu adimpleri facere, tunc eum Ordinarius posset compellere ad sibi rationem reddendam de executione, & adimplemento oneris injuncti, & punire quatenus se malè gessisse inveniret, ut communiter tradunt Ricc. *in prax. par. 5. prax. execut. ultim. volunt. dub. 5. pag. mibi 21. Barb. de offic. Episc. alleg. 82. num. 34. Gavant. in manual. verb. Regularium jura n. 60. Guazzin. jun. ad defens. anim. lib. 2. def. 1. cap. 7. numer. 57. Pirhing. in jus can. lib. 1. tit. 31. numer. 112. Frances de Eccles. cathed. capit. 25. numer. 120. Amostaz. de caus. piis part. 2. lib. 5. capit. 7. numer. 20. Raynald. obser. crimin. supplem. ad capit. 32. supplem. 4. numer. 30. ubi quod propter hanc causam regulares possint etiam censuris constringi, & idem dicit Ricc. *in prax. in part. 2. resol. 210. limit. 18.* quod procedit etiam si Testator rationem ab eo exigi prohibuisset, ut probant aliæ DD. auctoritates, quas allegavi *par. 1. in Appendic.**

ad constit. Gregor. XV. inscrutabili num. 3. pag. 308.

Secundum advertendum, quod si agatur de legatis, & oneribus missarum adimplendis in Ecclesiis Conventuum Regularium, qui vigore Decreti Innoc. X. *Ut in parvis*, subjiciuntur jurisdictioni Ordinariorum: Episcopus non solum poterit, sed debet visitare, rationem exigere, & recognoscere, an hæc Decreta observentur, quod si post monitionem, ut ea impleant, invenerit Regulares ibidem commorantes in executione deficere, illos tam tempore visitationis, quam extrà, in pœnas supradictas incurfos declarare, vel alio modo punire, suum officium erit, quia in hujusmodi Conventibus ejus jurisdictio est omnimoda, & plenaria, & Regulares inhabitantes, tanquam verè subditi respiciendi, & gubernandi sunt, ut patet ex dicto Decreto, quod dedi unam declarationibus desuper emanatis *in par. 1. in Appendice pag. 311.* & advertunt quoque Crispin. *de visit. pastor. part. 1. §. 15. n. 27. & par. 2. §. 39. n. 1. & 2. & §. 40. n. 9. Romaguer ad Synod. Gerund. lib. 3. tit. 9. c. 3. n. 22.* Non potest tamen Episcopus hos parvos Conventus visitando, aliquid accipere procurationis nomine, sed in pecunia, seu in victualibus, ut declaravit *Sacr. Congreg. super Statu Regular. 25. Junii 1665.* Papa approbante, cujus Decretum, per extensum refert Lantusch. *in theatr. regul. verb. Conventus num. 16.*

12. *Tanquam in pœnam ad Decretorum incursum.* Quod pœna suspensionis in supra relato Decreto contenta, sit latæ sententiæ non ambigitur, quia clausula, seu verba illa -- *pœnam suspensionis incurant*, talis est naturæ, ut docent Sayr. *de censur. lib. 1. cap. 11. nu. 8. Sebast. Medic. tom. 3. in summ. peccat. capital. tit. 9. quæst. 42. vers. vigesimo septimo*, & est communis opinio, ideoque in formula Decreti, contraveniens non suspenditur ab Ordinario, cum jam sit à lege suspensus, sed declaratur incursum, quod Decretum, licet hic figuretur emanatum in Visitatione, illud poterit Ordinarius emanare alio quocunque tempore.

Sed

- 13 Sed hic jam quæritur, an Regulares negligentes observantiam, & executionem horum Decretorum, pœnam privationis vocis activæ, & passivæ, graduum, & officiorum ibi ipso facto comminatam, incurrant eo ipso absque alio Ministerio Judicis, & Sententia declaratoria? Passerin. de stat. hom. tom. 2. quæst. 187. art. 4. num. 1233. loquens de Decretis tempore Urbani VIII. emanatis, quæ eadem præcisam clausulam continent, dicit, quod hæc pœna privationis vocis activæ, & passivæ ipso facto incurrenda absque alia declaratione, per delinquentem non incurratur, quantum ad executionem, & quod licitè remaneat possessor officiorum, & vocis, donec per sententiam declaretur commisisse, imò numer. seq. firmat, quod cum hæc pœna non sit reservata, Prælati Regulares in ea dispensare possint, vigore Bullæ Pii V. la 132.
- 24 Bonaccin. magis moderatè, & consultius agens de legib. disp. 1. quæst. 1. punct. 7. §. 2. n. 9. & 10. opinionem prædictam sic modificat -- observandum tamen est circa pœnas privationis officiorum, vocis activæ, & passivæ, & circa alias, pœnas, quæ ipso facto incurrunt sine ulla sententia declaratoria, eum, qui in has pœnas ipso facto incidit, non teneri privare se officio, aut voce activæ, & passivæ, quoties hoc nequit facere sine infamia, ratio est, quia jus ad propriam famam conservandam præponderat juri humano indidenti privationem officiorum, nec lex humana cum tam gravi damno videtur obligare, quamquam delinquens tenetur diligenter petere, & inquirere dispensationem: ne interrim officium quo privatus est, inique rezineat, & Bonacin. sequitur Guazzin. jun. ad defens. anim. lib. 2. def. 6. cap. 47. num. 13.
- 15 Amostaz. verò de caus. piis tom. 1. lib. 2. cap. 9. num. 70. tenet cum aliis ab eo ibi allegatis loquens in terminis Decretorum Urbani VIII. innovatorum, quod Regulares contravenientes, privationem vocis activæ, & passivæ, & officiorum incurrant eo ipso, ex quo in Decreto nulla requiratur sententia declaratoria criminis, & quod per illa verba -- ipso facto, ipso jure, incurratur pœna absque alia declaratione, ad quam excludendam, ideò adduntur in Decreto illa verba -- absque alia declaratione, & respondet contrariis, & hæc sententia tior est, & in praxi tenenda, quam sequitur Fagn. in c. quod à prædecessore num. 68. de Sebisimat.
- Et enim pœnæ privationis sunt in duplici differentia, aliæ, quæ non possunt executioni demandari absque hominis actione, & ad has pœnas ipso facto impositas incurrendas, requiritur sententia criminis declaratoria, nisi aliter constet de mente Legislatoris, volentis antè Judicis sententiam pœnam adimplerit, aliæ sunt pœnæ, quæ ad sui executionem, nullam hominis actionem requirunt, sed in abstinentia ab aliqua receptione, vel actione consistunt: quales sunt, incapacitas bonorum, inhabilitas ad matrimonium, vel ad petendum debitum conjugale, vel ad officium, vel Beneficium, vel ad suscipienda, vel administranda Sacramenta, inelegibilitas ad officium, privatio vocis activæ, & passivæ, & aliæ hujusmodi; & has incurrunt antè Judicis sententiam planum est, quia comparantur irregularitatibus, & censuris ipso jure latis, & statim commisso delicto conscientiam ligare perspicuum est, ut de communi docent Graff. dec. aur. par. 1. lib. 2. cap. 11. n. 54. Bonaccina loco supra citato num. 9.
- Et propterea sententia Passerini: videtur nimis laxa, & si admitteretur in praxi, eluderet prorsus Decretum, & Superiores Regulares, qui non mitius puniri debent, quam sæculare, redderet immunes à pœna, & segniores faceret in illo exequendo (quia nullus Judex adesset, qui prætentam declarationem criminis faceret) contra expressam, & tam solemniter declararam mentem Pontifici legislatoris, ideòque reiicienda, animadvertendo, quod jus vocis activæ, & passivæ, & quod habent Regulares ad Officia Religionis, non sunt bona propria Religiosi, sed proveniunt, & descendunt à Sede Apostolica, quæ eis illud concessit approbando Ordinem, & sic potest auferre, prout

prout sibi placet, maxime ex causa, unde dum vult expresse, quod hoc jus amittant ipso facto, & ipso iure, si hoc Decretum non impleant, absque alia criminis declaratione, censetur eos statim obligare voluisse in conscientia absque alio facto hominis, *Garc. de benef. par. 1. cap. 10. nu. 20. & 22. & alii supra relati.*

- 16 Caveant igitur Superiores Regulares, ne opinioni Passerini innixi, & forte etiam aliorum, sententiam commissi criminis declaratoriam expectantes, interim executionem, & observantiam Decreti negligant: quia opinio Doctoris, seu Doctorum, non excusat à censura, vel pœna à lege lata, ut ex decis. *Mohed. 3. de sent. excom. probant Sperell. dec. 129. num. 28. Pignatell. consult. 189. nu. 87. tom. 9. præsertim quando Doctoris opinio, nullum solidum fundamentum probabilitatis habet, prout hic, sed sequantur opinionem veriorum, & tutiorem supra relatum pro serenitate conscientiarum, quam non hominis auctoritas, sed propria puritas tutam facit, ut canebat Dantes.*

Conscienza n' assicura.

La buona compagnia, che l'Uom frangeggia

Sotto l'Usbergo del sentir si pura.

- 17 Minusque audiendus est Passerini. in eo, quod autumat firmare, scilicet, quod cum pœna Decretorum non sit reservata, possint Prælati Religionum; delinquentes, & transgressores in ea dispensare: nam ista opinio insubsistens est, & erronea: cum certum sit, quod inferior in lege Superioris, non dispensat, nec pœnam relaxat, *Clem. ne romani de elect. & hoc maxime, quando inferior à Superiore legem ferente recipit potestatem, prout à Papa recipiunt omnes Prælati regulares, ut advertit gloss. in dict. clem. verb. inferiorem, Ricc. collect. 2588. Bonaccin. de legib. disput. 1. quest. 2. punct. 1. num. 17. vers. secunda sententia, Fagn. in cap. dilectus numer. 5. de tempor. ordin. Et si vera esset talis sententia, Regulares transgressores, & inob-*

servantes Decreta, fierent seigniores, visceret auctoritas Apostolica, & ejus jurisdictio confunderetur, *Fagnan. ibid. n. 5. & Superiores regulares illam dissipando, Subditos ponerent in discrimine propriæ salutis, & privilegiorum prætextu, flagitiorum cresceret auctoritas, ut dicit gloss. in cap. Episcoporum verb. ingressam de privileg. in 6. sic enim Apostolica Sedes aliena jura custodit, ut sua non minuat, sic honorem debitum dat, ut suum non tribuat alienis, ut ait Nicolaus Papa I. scribens Archiepisc. Rhemen. apud Bzov. hist. Eccles. ad annum 1097. n. 6.*

Nec obstat Constit. *Pii V. la 132. in 18* qua se fundat Passerini. quia ibi nulla alia Superioribus Ordinis Prædicatorum datur facultas, quam illa dispensandi cum propriis subditis in foro conscientiarum, super irregularitatibus, & suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, prout Concilium Trident. sess. 24. capit. 6. concedit Episcopis: quod nihil commune habet cum privatione vocis activæ, & passivæ infligta per sententiam Pontificis in puram pœnam transgressionis Decretorum, quæ ideo auferri non potest, nisi ab eo, qui illam imposuit, etiamsi nulla mentio fiat reservationis, prout docet Bonaccin. de censur. disput. 3. punct. ultim. num. 6. Cum enim non agatur de censuræ absolutione, sed de relaxatione pœnæ in qua requiritur dispensatio, hæc ex sua natura censetur reservata, nisi inferiori explicitè concedatur, ut advertit Bonaccin. loco mox citato, & fuse probat Fagnan. in dict. cap. dilectus à num. 6. ad 18. de tempor. ordin. quia dispensatio, est res major, & difficilior, quàm absolutio, *Barb. in cap. cum illorum num. 4. de sent. excom.*

Quod tantum abest hoc Superioribus Regularium in his novissimis Decretis fuisse concessum, ut ipsimet si negligant executionem, eandem pœnam incurrant eo ipso, etiamsi sint Generales, ut patet ibi -- caveant etiam omnes Regulares tum Subditi, tum Superiores quicumque, nedum locales, sed etiam Provinciales, & Generales, nè missarum celebratio, & omnium præmissorum Decretorum executio, quoquomodo om-

ommittantur, & differantur, negligentur, seu pervertantur, alioquin poenam privationis vocis activæ, & passivæ, ac graduum, & officiorum, quæ obtinent, prorsus incurrant. Ex quibus effrænatis verbis planum redditur, quod sive attendatur dispositio Decretorum in prima parte jam suprà in principio relata, sive in hac ultima, Regulares ea non exequentes, ipso jure afficiuntur poenis ibi expressis, & contentis,

absque alia delicti, seu ommissionis sententia declaratoria; in quibus Superiores dispensare non possunt. Quia sicuti Episcopi vigore d. cap. 6. Concilii Trid. officio privatos, non possunt reintegrare, ut notat Pellizar. de Monial. cap. 5. sect. 2. num. 28. vers. nec obstat; ita nec minus hoc facere poterunt Prælati Regulares, quibus Pius V. in citata Bulla majorem facultatem non tribuit.

FOR-